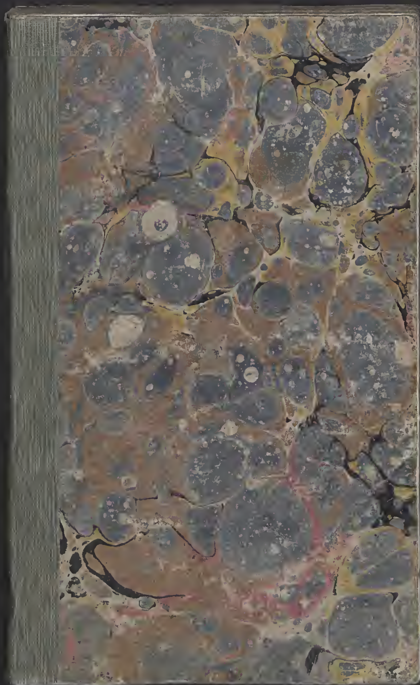

1:—

P. A. Sondén.
Upsala 1811.

J. H. Almquist
E. H. Almquist, 1869.

Edda

eller

Skandinawernes
Hedniska Gudalära.

Öfwersatt från Danskan
efter
Nyerup.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Henrik A. Nordström, 1811.
På deß Förlag.

Företal af den Swenska Öfwersättaren.

Länge har man inom wårt Fädernesland warit wan att åt glömskan eller förakt öfwerlämna den Nordiska fornåldrens häfder. Denna liknöjdhet, en af wår samtids inrotade fördomar, måste hos hwarje redlig Medborgare wäcka en så mycket billigare förtrytelse, som han tror sig inse, att kännedomen af wåra Förfäder skulle blifwa ett werksamt medel att bland deras efterkommande återställa den sjelfständiga kraft, som nu mera så sällan igenfinnes.

Den Mythologi, som tillhörde Nordens urgamle Inwånare, intager ett wigtigt rum bland ämnen för kunskapen om wår fornwerld. Öfwertygelsen om denna sanning har föranledt närwarande öfwersättning af Professor Nyerups år 1808 i Köpenhamn utgifna Edda, eller Skandinawernes Hedniska Gudalära. En så lång tid har redan förflutit, sedan Göranssons, på wårt Språk öfwersatta, Edda utkom, att detta Arbete nu är föga tillgängligt. Om den öfwersigt af den Nordiska Mythologien, som härmedelst framlägges för Allmänheten, i någon mån kan bidraga att bland wåra Landsmän återupplifwa det aftynade nitet för fornforskningar, har Öfwersättaren uppnått målet för sin önskan.

I af-

I affeende på den Swenska Öfwersättningens noggrannhet, i förhållande till den Danska af Professor Nyerup, torde den upplysning wara tillräcklig, att den förra på få ställen afwiker från den senare. Förändringarne äro antingen hemtade från Göranssons öfwersättning af Edda, hwilken med Nyerups blifwit sorgfälligt jemförd, eller bestå de i uteslutande af wissa tillfälliga uttryck och bimeningar, hwarigenom den Danske Öfwersättaren synes endast utwidga sitt Arbetes längd, utan att öka eller förtydliga deß innehåll.

Följande, ur Grundtvigs Nordens Mythologi hämtade, korta öfwersigt af den Nordiska Gudaläráns källor, torde icke wara öfwerflödig. Dessa äro:

. Den så kallade Sämunds (den Poetiska, Rhytmiska Edda *).

En samling af Mythologiska berättelser och tingens Poetiska benämningar, eller den så kallade Sturlesons (den Prosaiska) Edda **). Hit bör äfwen hänföras hwad i detta affeende finnes hos Saxo och Sturleson, då de bägge synas haft att följa gamla Mythologiska Sånger.

Sagorne, och de senare Skaldeqwäden.

Under

*) Utgifwen till en del af den magnäanska Commissionen, och öfwersatt af Sandvig.

**) Utgifwen af Resenius och Göransson, och öfwersatt af Nyerup.

Under namn af Sämunds Edda, beteck- nas ett större antal Sånger af Mythologiskt och Historiskt innehåll, som härstamma från ganska olika Skalder och tider. En bland dessa Sånger, Woluspa (Wolas Spådom), bär in- om sig ett oemotståndligt wittnesbörd om sitt ursprung djupt in i hedendomen. Sämunds Edda anses samlad af Sämund hin Frode, en Prest från Island, född omkring medlet af det elfte århundradet.

Den Prosaiska Eddan, tillegnad den store Norrske Häfdatecknaren Sturleson*), är en Samling af en mängd Mythologiska Sagor, framställda, dels såsom blott sådana, dels så- som utgörande grundämnen för den Nordiska forntäldrens Skaldekonst. Det är ingen twif- wel att Författaren eller Författarne, fastän Christne, oafbrutet nyttjat äldre Hedniska Sån- ger.

Wid detta Arbete, troligen från det tolf- te eller trettonde århundradet, bör man noga skilja mellan deß första Del, Gylfes gin- ning, och den andra, Skalda, eller den Poetiska Ordboken. Författaren till den förra har någorlunda följt Wöluspa, samt några andra Eddiska Sånger. Skaldas Författare deremot stöder sig beständigt på senare Qwä- den, bland hwilka i synnerhet tre äro bekan- ta, under namnen Hakonarmal, Thors dråp, och Iduns bortförande.

*) Sturleson war född på Island, år 1179.

Bref

Bref från Herr R. Nyerup
till
Herr S. Heger,
Kongl. Skådespelare.

Ni önskade, att Allmänheten måtte blifwa satt i stånd, att rätt kunna bedömma Er wåns, Oelenschlägers, **Nordiske Digte**, och Ni trodde på god grund, dertill fordras att wara wäl bewandrad i Edda. Då nu den Edda, som wi hafwe på Danska, utgifwen af Resenius 1665, dels icke kan fås för penningar, dels ock, om den erhålles, på de flesta ställen icke kan förstås, föreslog Ni mig och Hr Seidelin att besörja om en läslig Upplaga deraf. Här är den omsider. Finner Ni att Arbetet icke har helt och hållet mißlyckats, beder jag Er sända ett Exemplar deraf till Oelenschläger i Paris, för att betyga Baldurs, wår Nords, Sångare, min, äfwensom alla Danskars tacksamhet.

Köpenhamn den 2 April 1808.

Före-

Företal af den Danska Öfwersättaren.

Till denna nya Danska Upplaga af Edda, har jag haft alla de hjelpmedel, som finnas i Hufwudstadens Bibliothek, till hwilka jag är så lycklig att äga den friaste tillgång. Förutan alla tryckta Upplagor, så wäl på det Isländska Original-Språket, som i Danfk, Swensk, och Tysk, samt Fransk, Engelsk, och Latinsk Öfwersättning, har jag haft affkrift af de tre Hufwud-Codices, den Wormska, den Kongliga, och den Upsaliska. Deß utom har jag haft serdeles mycken hjelp och wägledning af ett Corpus Eddicum, om jag så må kalla det, eller en affkrift af den Wormska Codex med Latinsk version och Commentarius perpetuus, stor 2276 sidor i Folio, författad af den förste Stipendiarius Magnäanus, Johannes Olavius från Grunnevig, och förwarad på Universitets-Bibliotheket.

Allt detta hade imedlertid icke warit tillräckligt; och med min ringa kännedom af det Isländska Språket, skulle jag aldrig hafwa wågat åtaga mig detta Arbete, om jag ej warit nog lycklig, att få biträde af en Isländsk Tolk. Denne Translator, hwilken för mig war det samma, som Erichsen fordom war för Mallet, och som jag är glad att kunna anmäla inför wår lärda Republik, såsom en tillkommande Mystagog i den Isländska

Litte-

Litteraturens innersta Helgedomar, är Hr R. K. Rask, en ung Student från Fyen, som under sina lärdoms-öfningar i Odense, har i Landsdomaren Baden haft en werksam uppmuntrare till detta Antiqvariska Studium, hwari han redan gjort särdeles utmärkta framsteg.

Hwad den behöriga stränghet och noggrannhet angår, hwarmed en Öfwersättare är förbunden att gå i spåren af sitt Original, må jag bekänna, att jag stundom tagit mig samma frihet, som Mallet i Företalet till *Monumens de la Mythologie des Celtes* tillstår sig hafwa nyttjat, när han sid. 24 säger: "Je ne me suis fait aucun scrupule d'ajou-"ter quelques mots pour suppléer au sens, ou "d'en supprimer d'autres, qui n'en presentoient "aucun, lorsque j'y étoit autorisé par quelque "manuscrit autentique. C'est à quoi je prie ceux "qui voudront comparer ma version avec le texte, "de vouloir bien prendre garde."

Ännu bör jag tillägga, att jag angående Edda, och hwad Edda är, om bägge de så kallade Eddors ålder och tillförlitlighet, om Codices af Eddorne och desammas beskaffenhet, om Eddornes Författare, Upplagor m. m., har utarbetat en Litterär- Historisk, och Bibliographisk Afhandling, bestämd att i dag åtta dagar till, uppläsas i det Skandinawiska Litteratur-Sällskapet.

Köpenhamn den 2 April 1808.

R. Nyerup.

Gylfes ginning,

eller

huru Gylfe blef bedragen.

Första Kapitlet.

Gylfes Resa till Asgård.

Gylfe, som regerade i det land, hwilket nu heter Swerige, war en myckel klok och wis man. Han förundrade sig öfwer, att Asafolket war så mäktigt, att allt skedde efter deras wilja, och han eftertänkte, om det kunde komma af deras egen kraft, eller om orsaken borde sökas hos de Gudar, som de dyrkade. Han företog derföre en resa till Asgård. Wäl drog han okänd åstad, och hade antagit en gammal mans skepnad, men Asarne woro klokare, och, kunnige om hans färd, gjorde de följande synwändning *). Då han kom in i Staden, fästades hans blick på ett Palats, så högt, att man knapt kunde se öfwer det. Deß tak war belagdt med förgylde Sköldar, i stället för Tegelstenar; så, som Thiodolfer den Hwinerske **) sjunger om Walhall:

Snälle

*) På denna synwändning syftar förmodeligen Sturleson i Heims kringla, i Ynglinga Sagan Cap. 6. (Schönings Upplaga, Tom. 1, sid. 9, 10).

**) En berömd Skald wid Harald Hårfagers Hof. Se *Thorlacii Antiqvitatum borealium observationes.* Specimen VI. pag 1.

Snälle Täckare
Taket Täckte.
Borgens Bjelkar
Blänkte af Guld.

I ingången såg Gylfe en man, som lekte med små swärd, så behändigt, att sju af dem på en gång woro i luften. Denne tillsporde honom hwad han hette. Gylfe swarade, att hans namn war Gangler; att han war kommen långwäga ifrån, och bad om nattherberge. Tillika frågade han, hwem som ägde Borgen. Swaret blef, att det war Kungens, och wille han följa Gangler till honom, så att han sjelf kunde fråga honom om hans namn. Derpå wände mannen sig om, och gick före in i Palatset. Gangler följde efter; och straxt slogos dörrarne igen bakom honom. Der woro många rum, och en stor mängd menniskor, hwaraf några lekte, andre druko, och somlige kämpade. Mycket af hwad han såg, förekom honom otroligt, och han utbröt:

Alla utgångar,
förrän du går fram,
skall du beskåda;
ty owißt är,
hwar Owänner sitta
på lur i bakhåll *).

Bland annat såg han der tre Högsäten, det ena uppöfwer det andra, och en man sittande

*) Jemför Hawamal i Resenii Upplaga. Havn. 1665. sid. 1. I Sandvigs Edda, 1:sta Häftet, sid. 63.

tande i hwartdera. Han sporde hwad desse Höfdingar hette. Den, som hade fört honom in, swarade, att den, som satt i det nedersta högsätet war Kung, och hette Har, den näste till honom Jafnhar (Jämnhar), och den öfwerste Thridi (Tredje)*). Har**) sporde den ankomne, hwad hans ärende war, och lade till, att mat och drick war till tjenst för honom, såsom för alla i Walhall. Gangler swarade, att för det första wille han gerna weta, om här fans någon särdeles klok man. Har swarade: icke kommer du oskadd ut, med mindre du är klokare***). Stå nu fram medan

*) Med desse Tre kan antingen wara syftadt på Nordens tre öfwerste Gudar, Oden, Thor och Freyr; eller på Oden och hans bröder, antingen Wile och We, eller Hänir och Lodur; eller på de tre personer i Gudomen. Se Suhm om Oden, sid. 11, 30, 137, 138, och Abrahamson i Skand. Museum för 1802, 2 B. 4 Häfte, sid. 58. Thorlacius i *Antiqvitatum borealium observat.* Specimen VII. pag. 59 will, att emedan både Har, Jafnhar och Thridi förekomma såsom namn på Oden, så äro de alla tre Oden, och utgöra den Eddiska Treenigheten. Jemf. Specimen III. pag. 28.

**) Han. Göranssons Edda, sid. 10.

***) I Göranssons Edda heter: att han komme icke hel ut, om han är lärdare.

På samma sätt hotar Wafthrudner åfwen Oden.

Ut du ej kommer
af wåra Salar,
utan du deß wisare är.

Se Sandvigs Edda, 1 Häftet, sid. 114, och

medan Du frågar; sitta skall den som swarar dig *).

Andra Kapitlet.

Om den Högste Gud.

Gangler gjorde då följande Spörsmål: Hwem är den förnämste bland alla Gudarne? Har swarade: Han heter på wårt språk Allfader (alla Tings Upphofsman). I Asgård hin gamle hade Han 12 namn, nemligen: 1) Allfader, 2) Herrain eller Herian. 3) Hnikar eller Nikar. 4) Nikur eller Hnikudr. 5) Fiölnir. 6) Oski. 7) Omi. 8) Bifliði eller Biblindi. 9) Widrir. 10) Swidrir. 11) Swidor. 12) Jalg eller Jalkr **).

Gangler sporde åter: Hwar är denne Gud? Hwad förmår han? och hwad stort har han

den magnåanska Commißionens Upplaga af den så kallade Edda Sämundi, sid. 6.

*) Jämf. den Magnåanska Commißions Upplaga af Edda, sid. 7.

**) Dessa Odens tillnamn och många flere, förekomma också i den gamla Digten Grimnismal i den tryckta Edda Sämundi, sid. 61, och i hwars Glossarium man har sökt att bestämma deras, som oftast owissa, bemärkelse. Jemför Göranssons Edda, sid. 11.

han uträttat? Har swarade: Han lefwer alltid, beherrskar sitt hela Rike, och råder öfwer allt, både stort och smått. Jafnhar erinrade, att han hade skapat Himmelen, Jorden, Luften, och allt hwad i dem är. Thridi tillade: och, hwad som är wigtigast, han danade Menniskan, och gaf henne en Ande, som skall lefwa och aldrig förgås, om än kroppen blifwer till mull, eller brännes till aska. Alla dygdige skola lefwa och bo med honom i Gimle eller Wingolf; onda menniskor deremot fara till Hel och sedan till Niflheim eller neder i nionde Werlden.

Gangler frågade: Hwad företog han innan Himmel och Jord woro skapade? Har gaf till swar: då war han med Rimthussarne *).

Tredje Kapitlet.

Werldens Skapelse.

Gangler frågar: Huru kom Werlden till, och hwad war tillförne? Har swarar: Så säges i Woluspa:

Det war Tidens upphof,
då Intet war,
ej Sand, ej Sjö, ej

*) Om betydelsen af denna Myth, handlar Thorlacius i Antiqvit. boreal. Specimen III. pag. 29.

ej swala Böljor.
Jorden fanns icke,
ej Himlen ofwan.
Ett swäljande Gap war,
men Gräs intet *).

Jafnhar anmärkte: att många wintrar förrän jorden blef skapad, hade Nifllheim warit till, i hwars midt är brunnen Hwergelmir, hwarifrån följande Floder hafwa sitt ursprung: Swöl, Gundro, Fiorm, Fimbultul, Slidur, Hridur, Sylgir, Ylgir, Wid, Leiptr och Gjöl, hwilken sista är närmast wid Hels grindar **).

Thridi tillade följande: Dock war tillförne söderut en Werld, som hette Muspelsheim. Den är ljus och het, och så strålande och brännande, att ingen Främling, som icke der har boning, kan uthärda dermed. Surtur regerar deröfwer, och bor på gränsen af denna werlden. Han har ett lågande Swärd i sin hand, och bewakar landet. Wid werldens ände skall han komma fram och kämpa, öfwerwinna Gudar=

*) Jemför Sandvigs Edda, 1:sta Häftet, sid. 39. Thorlacii Antiquit. boreal. obſervat. miſcellan. Spec. VI. pag. 14. Oelenſchlägers nord. Digte, sid. 64.

**) Jemför Grimnismal i den magnäanska Commißionens Upplaga af Edda Sämundi, sid. 53, 54. Sandvig, sid. 137, 138. Göranssons Edda, sid. 12.

Gudarne, och uppbränna hela werlden med eld. Så heter det i Woluspa:

Surtur från Söder farer
med swingande låga.
Af Swärdet skiner
Walgudens Sol — —
Stenbergen braka
och Gudar falla,
Folk Hels wäg beträda,
och Himlen remnar *).

Gangler wille nu weta, hwad som förefallit innan Folkslagen woro till, och menniskorne utbredde sig. Har gaf honom då följande Förklaring: Så snart de Floder, som kallas Eliwagar, kommo så långt bort från sitt ursprung, att den giftström, som de innehöllo, stelnade, förwandlades den till is. Då nu denna ström stannade och ej mera rann, förökades isen af det gift, som flöt till, och det ena islagret bredde sig öfwer det andra i Ginnunga-gap (Afgrundens Swalg). Derpå sade Jafnhar: att den trakt af Ginnunga-gap, som wänder sig mot Norden, fylldes med en mängd af is och frost, och inom den herrskade storm och owäder. Den södra delen deremot af Ginnunga-gap, lättades upp af de eldgnistor, som kommo ditflygande ur Muspelsheim. Thridi lade till: att likasom köld ut-

*) Sandvigs Edda, 1 Häftet, sid. 57, och i Resenii Upplaga af 1673, sid. 90.

utgick från Niflheim: och allt från den kanten war bisiert, så war allt det, som gränsade till Muspelsheim, warmt och klart, och Ginnunga-gap war der så lått, som den renaste luft. När Muspelsheims hetta utbredde sig så widt, att den mötte isen, så att den smälte och droppade, då fingo dropparne lif, genom dens kraft som utsände hettan *). Deraf framkom en manskepnad, som fick namn af Ymer. Men Rimthussar kalla honom Aurgelmer **). Så heter det i den korta Woluspa (Hyndlu-Liod):

Alla Spåqwinnor stamma från Widolf,
Alla Spåmån från Wilmeid,
Allt Trollfolk från Swarthöfde,
Alla Jättar från Ymer ***).

Då sade Gangler: Hurn utbreddes slägterne från honom, eller blefwo flere menniskor skapade, eller tron Ni honom wara en Gud? Har swarade: icke tro wi honom wara Gud; ond war han och alla hans ättmån, dem wi kalle Rimthussar. Det förtäljes, att när

*) Se Wafthrudnismal i Edda Sämundi, sid. 18, 19. Sandvigs 1:sta Häfte, sid. 118. Grundtvigs Asalåre i Minerva för Maj 1807, sid. 163.

**) Mot denna mening, i Göranssons Edda, sid. 16, finnes i den Danska Öfwersättningen af Nyerup intet swarande.

***) Se Hyndluliod i Sämunds Edda, sid. 336; och i Sandvigs 2:dra Häfte, sid. 81.

när han sof, föll han i swett, och då framkommo under hans wänstra arm en man och en qwinna, och hans ena fot aflade en son med den andra *). Från dessa härstamma de slägter, som kallas Rimthussar.

Då sade Gangler: hwar uppehöll Ymer sig, och hwaraf lefde han? Har swarade: Då isen blef upptinad och droppade, framkom en Ko, som kallas Audumbla. Fyra mjölkströmmar runno från hennes spenar, och deraf närdes Ymer. Derpå sporde Gangler: hwaraf födde Kon sig? Har swarade: af att slicka de med rimfrost belagde saltstenar. Den första dag hon slickade dem, framkom af stenarne manshår. Den andra dagen hufwudet. Den tredje dagen en hel man, som hette Bure, och war fader åt Bör **). Denne ägtade Bestla, en dotter af Jätten Bölthorn, och han ägde med henne tre söner, hwaraf den ene hette Oden, den andre Wili, och den tredje We. Denne Oden och hans bröder anses för att wara Himmelens och Jordens Styrare.

Gangler frågade: huru kunde desse förlikas med Ymer, och hwem war starkast? Har swarade: Börs söner dräpo Ymer, och af honom rann så mycket blod, att de deri dränkte hela Rimthusse-slägtet, på en när, som

*) Se Wafthrudnismal i den magnäanska Commißionens Upplaga af Edda Sämundi, sid. 19. Sandvigs 1:sta Häfte sid. 119.

**) Fader åt Bore. Göranssons Edda, sid. 18.

som slapp undan med sitt husfolk. Denne kallade Jättarne Bergelmer. Han, med sin hustru, besteg en båt, och räddade sig derpå. Från honom härstammar den nya Rimthusse-slägten, som denna vers lyder:

Otaliga år
förrän Jorden war skapad,
blef Bergelmer födð.
Thrudgelmer war hans Fader,
och Aurgelmer hans Farfader *).

Då sade Gangler: Hwad uträttade då Börs söner, efter du anser dem för Gudar? Har swarade: Derom är mycket att tala. De togo den dödade Ymer, förde honom ut midt i Ginnunga-gap, och danade af hans kropp Jorden, af hans blod Haf och Sjöar, af hans ben Berg, af hans tänder Stenar. Jafnhar tillade: Af blodet, som war utflutit från såren, gjorde de Werldshafwet, hwari de fästade Jorden, och som de lade i en krets utomkring henne. Thridi fullföljde: Af hans hufwudskål danade de Himlen, och uppreste den öfwer Jorden med fyra hörn. Under hwart hörn satte de en Dwärg, nemligen Östan, Wästan, Söder, Nordan. De togo derpå de gnistor, som woro utkastade från Muspelsheim, och satte dem på Himlen både ofwan och

*) Se Wafthrudnismal i den magnäanske Commißions Upplaga af Edda Sämundi, sid. 17. Sandvig 1:sta Häfte, sid. 118.

och nedan, för att upplysa Himmel och Jord. De gåfwo åfwen alla ljungeldsstrålar rum, några på Himlen, andre löse under Himlen, och bestämde deras gång, hwarefter dagar och årtal beräknas. Så förtäljes i den gamla sagan:

Solen ej wiste
hwar hon hade rum.
Månen ej wiste,
hwad för kraft han ägde.
Stjernorne ej wiste,
hwar de hade plats *).

Derpå sade Gangler: märkeliga Ting äro dessa, och stor är denna byggnad. Har fortfor: Jorden är rund; utomkring är det djupa Werldshafwet. Långs wid stränderne gåfwo de Jättarne rum, och mot deras anfall gjorde de en borg innanföre, rundt om Jorden. Till denna anläggning nyttjade de Ymers ögonbryn. De kallade den således förskansade Jorden Midgård. Af hjernan, som de kastade i luften, gjorde de Skyar, såsom här säges:

Af Ymers kött
blef Jorden skapad.
Af blodet Sjön,
af benen Bergen,
Skogen af hans hår,
Himmelen af hufwudskålen.
Af ögonbrynen gjorde Gudarne

Mid-

*) Se Woluspa i Resenii Upplaga af 1673, sid. 14. Sandvigs 1:sta Häfte, sid. 39, 40.

Midgård för menniskorne.
Af hans hjerna
alla Skyar skaptes *).

Gangler frågade: Hwarifrån kommo Folken, som bebygde Jorden? Har swarade såsom följer:

Fjerde Kapitlet.

Om Skapelsens widare fullföljande.

Norwe hette en Jätte, som bodde i Jothunheim. Han hade en dotter wid namn Natt. Hon war swart och mörk, i följd af sin härkomst. Hon blef först gift med en man, som hette Naglfare. Deras son war Audr. Sedan blef hon gift med Onar. Hennes siste man war Delling, af Asaslägten. Deras son war Dag, som war klar, ljus och skön, efter sin fäderne-härkomst.

Allfader satte Natt och hennes son Dag på himlen, och gaf dem twå Hästar och twå Kärror, att de dermed hwart dygn skulle fara Jorden omkring. Natt kör förut med den Häst, som kallas Rimfaxe, och hwar morgon daggstänker han Jorden med skummet af sitt betsel.

*) Se Sandwigs Edda 1:sta Häftet, sid. 115 och 142. Edda Sämundi, sid. 13 och 58.

betsel. Den Häst, som Dag kör, heter Skinfaxe, och han med sin mahn upplyser hela Luften och Jorden *).

Då sade Gangler: Huru styres Solens och Månens gång? Har swarade: Mundilfare hade twenne barn, som woro så sköna, att han kallade sin son Måne, och sin dotter, som han gifte med en man Glanur, kallade han Sol. Öfwer denna stolthet wredgades Gudarne, borttogo begge dessa Syskonen, satte dem upp på Himmelen, och läto Sol köra de Hästar, som drogo Solens wagn, hwilken Gudarne hade af Muspelsheims gnistor skapat att upplysa werlden. Dessa Hästar heta Alswidr och Arwakr. Under deras bogar satte Gudarne pustar, för att swalka dem **). Måne styrer Månens gång, och råder för Ny och Nedan. Han tog från jorden twå barn, som hette Bil och Hwike, då de gingo från brunnen Byrger ***) och buro på sina skuldror en Så, som heter Sägur, och Såstången Simul. Widfindr är desse barns fader. De följa beständigt Månen, såsom man från jorden kan se †).

Då

*) Se Gräters nordische Blumen, sid. 132.
**) Se Edda Sämundi, sid. 5 .
***) Yngver. Göranssons Edda, sid. 23.
†) Se Edda Sämundi Wafthrudnismal, sid. 15, 16, och Grimnismal, sid. 57. Jemf. Sandvigs Edda, 1:sta Häftet, sid. 116 och 141. Grundtvigs Asalära i Minerva för Mai 1807, sid. 180.

Då sade Gangler: men Solen far ju hastigt åstad, likasom hon wore rädd? Har swarade: nära är den som förföljer henne. Gangler frågar: hwem wållar denna hennes fruktan? Har swarade: twå Ulfwar, den ene heter Skol, som följer henne efter, och som hon rädes skall uppsluka henne. Den andre heter Hate Hradwitnisson; han löper framför henne, och will taga fatt på Månen; hwilket ocksä omsider blifwer slutet. Då frågade Gangler: af hwad härkomst äro desse Ulfwar? Här sade: Gygr (en wederstygglig qwinna) bor Öster från Midgård i Skogen Jernwidr, der de Jättinnorne, som kallas Jernwidior, hafwa sitt hemwist. Hon föder många söner, som äro Jättar, och alla i Warg-skapnad. Derifrån härstamma desse twå Ulfwar. Det förtäljes, att af denna slägt är en den mäktigaste, som heter Månegarmr. Denne mättas med alla döende menniskors kroppar. Han uppslukar Tunglet, och öfwerstänker derwid Himlen och Luften med blod. Deraf förmörkas Solen, och windarne brusa och susa hit och dit, såsom det heter:

Österut satt den Gamla
i Jernskogen;
och födde der
Fenris Söner.
En af dem alle
blir den wärste
Måneslukarn
i Trollshamn.

Med

Med fege mäns
kroppar han måttas.
Med blod Gudars
Sal han fläckar.
Swart blifwer Solsken,
om Sommarn derefter;
all wind blifwer storm *).

Då frågar Gangler: hwar går wägen från Himlen till Jorden? Har swarar leende: Nu frågar du oförståndigt. Har du icke hört, att Gudarne gjorde en Bro från Jorden till Himlen, som heter Bifrost. Den har du wißt sett; det är den, som du kallar Regnbåge. Den har tre färgor, är mycket stark, och gjord med större konst än andra byggnader. Likwål, ehuru stark den än är, går den dock i stycken, så snart Muspels Söner skola rida deröfwer, och må då deras Hästar simma öfwer stora floder. Då sade Gangler: icke tycker jag att Gudarne hafwa byggt Bron ärligt, om den skall brytas sönder, då de likwål hade förmått det, om de hade welat. Då swarade Har: Icke förtjena Gudarne något tadel för denna byggnad. Bifrost är wißt en god Bro; men intet i werlden kan bestå, när Muspels Söner fara i örlig.

---

*) Sandvigs Edda, sid. 153.

Femte Kapitlet.

Om Asarnes första Idrotter.

Då sade Gangler: Det war wisserligen ett stort Werk, som Asarne fullbordade, då de danade Jorden och Himlen, bestämde Solens och Månens gång, och inrättade omwexlingen af Dag och Natt; men hwarifrån kommo Menniskorne, som bebo Jorden? Har swarade: Då Börs Söner gingo wid sjöstranden, funno de twå Träd, togo upp dem och skapade deraf Menniskor. Den förste gaf dem Ande och Lif, den andre Förstånd och Rörlighet, den tredje Röst, Hörsel och Syn. Mannen kallade de Ask, och Qwinnan Embla *). Från dem härstammar Menniskoslägtet, som fick sin hembygd i Midgård **).

Der-

*) Jemför Göranssons Edda, sid. 21.

**) Härom heter det i Woluspa, efter Sandvigs Öfwersättning: att tre Asar

funno på landet
litet förmående,
Ask och Embla,
Skepnadslösa.
Ande de ej fått,
Förstånd ej heller:
Skönhet och Tal,
Färg de än sakna.
Ande gaf Oden,
Förstånd Häner,
Skönhet Löde,
och täcka Färgen.

Jemför Resenii Woluspa, sid. 35, 37; Thor-

Derefter byggde de sig en Borg midt i Werlden, som kallas Asgård. Der bodde Gudarne och deras Ätt. Derifrån utbreddes många tidningar om deras bedrifter, både på jorden och i luften. Der i Staden är ett ställe, Lidskjalf kalladt. När Oden sätter sig der i Högsätet, ser han ut öfwer hela Werlden, och skådar hwarje menniskas gerningar. Hans maka heter Frig, en dotter af Fjorgwin. Af deras Ätt har den Stam, som wi kalle Asar, och som byggde Asgård det fordna, sitt ursprung. Det är Gudaslägten; och af den orsak kallas Oden Allfader, att han är alla Gudars och menniskors Fader.

Då sade Gangler: hwad företog Allfader, då Asgård war bygdt? Har swarade: i början insatte han, på en plats midt i den Stad, som heter Idawölr, Styresmän, till att afgöra Folkets twister, och bestämma Inrättningarne i Staden. Deras första werk war att uppföra en byggnad, der säten woro för dem alla Tolf, och deßutom ett Högsäte för Allfader. Det är den präktigaste boning, som är byggd på jorden, och både utan och innan lik det renaste Guld. Det stället kallar man Gladsheim. Dernäst uppförde de en annan byggning, till wistelserum för Gudinnor-

lacii Antiqvit. boreal. Specimen III. pag. 61; och Grundtvig i Minerva för 1807, Maj, sid. 168, 169.

norna, som också är en mycket wacker boning, och kallas den Wingolf. Derpå anlade de en Smedjewerkstad, gjorde sig Hammar, Tång, Ståd, och sedan dermed alla andra Werktyg. Sedan förarbetade de Malmer, Sten och Trä, i synnerhet en stor mängd af den malm, som kallas Guld. Allt husgeråd och all redskap hade de af Guld. Den åldern kallas Guldåldern, till deß den förlorade sig genom några Qwinnors ankomst från Jotunheim *).

Dernäst satte Gudarne sig i sina Högsäten och rådslogo. De öfwertänkte, huruledes Dwärjarne hade qwicknat i mullen neri jorden, likasom maskar i kött. Dwärgarne hade först blifwit frambragte och fått lif i Ymers kött, och woro då maskar; men nu, efter Gudarnes wilja, erhöllo de menniskoförstånd, fingo menniskoskepnad, och bo dock i jorden och i stenar. Modsogner war den ypperste af dem, den näste derefter war Durin. Så heter det i Woluspa:

Då alla Gudar till
Rådstol gingo,
de ewigt helige
derom rådslogo,
hwad Gud som skulle
Dwärgar skapa.

Då

*) Se Resenii Woluspa af 1673, sid. 18, 20. Sandvig 1:sta Häfte, sid. 40, 41. Grundtvigs Asalåre i Minerva, för Maj 1807, sid. 166.

Då Modsogner
har alla Dwårgars
Förste blifwit;
Durin den andre.
Menniskor lika,
månge Dwårgar
gjordes af Jorden.

Nyi och Nidri,
Nordri och Sudri,
Austri och Westri,
Althiofe, Dwalin, o. s. w *).

Sjette Kapitlet.

Om det märkwärdiga i Himlen.

Då sade Gangler: Hwar är Gudarnas förnämsta och heligaste rum? Har swarade: Det är wid Asken Ygdrasil **). Der hålla Gudarna dom hwar dag. Gangler sade: hwad berättas om detta stället? Jafnhar swarade: Denna Ask är det största och yppersta af alla Träd: deß grenar utbreda sig öfwer hela werlden, och räcka upp öfwer Himlen. Tre rötter har Trädet, som sträcka sig widt omkring; den ena till Asarne, och den andra till Rimthus-

*) Se Resenii Edda af 1673, sid. 22 — 35. Sandvig, sid. 41 — 44.

**) Den nyaste förklaring på betydelsen af ordet Ygdrasil finnes i Thorlacii år 1801 utkomne Antiqvit. boreal. Obs. Specimen VII, pag. 184, 185.

thussarne, dit hwarest fordom Ginnunga=gap war. Den tredje räcker ut öfwer Niflheim, och wid den är Hwergelmer, hwarest Nidhögr gnager roten nedantill. Wid den andra roten deremot, som wänder sig åt Rimthussarne, är Mimers brunn, hwari Wisdom och Förstånd äro dolde. Brunnens ägare, Mimer, är full af Wisdom, ty han dricker hwar morgon af Brunnen ur Gjallarhornet. En gång kom Allfader dit och begärde en drick af brunnen, men wann ej sin önskan, förrän han satte sitt öga i pant. Så heter det i Woluspa:

Allt wet jag Oden!
hwar ditt öga är.
I den klara
Mimers källa *).

Wid den tredje roten af Asketrädet, som når till Himlen, är Urds Brunn; der hafwa Gudarna sitt Domställe. Hwar dag rida Asarne dit öfwer Bifrost, som också heter Asabron. Detta är namnen på Asarnes hästar: Sleipner är den bäste; honom äger Oden. Han har åtta fötter. Den andre är Gladr. Den tredje Gyller. Den fjerde Glenr. Den femte Skeidbrimer. Den sjette Silfrintopp. Den sjunde Siner. Den åttonde Giel. Den nionde

*) Resenii Woluspa, sid. 54. Sandvig, sid. 49. Jemför Heims kringla, Schönings Uppl. T. 1, sid. 7.

de Falhofner. Den tionde Guldtopp. Den elofte Lettfete *). Balders häst hade bliswit bränd med honom. Thor går till Tinget till fots, och wadar öfwer följande floder:

Kormt och Ormt,
och Kerlaugar twå,
der skall Thor wada,
når till doms han går
wid Asken Ygdrasil.
Ty Asabron brinner,
de heliga Watten brusa opp **).

Då frågade Gangler: Finns då eld i Bifrost? Har swargr: Det röda, som du ser i Regnbågen, är en brinnande eld. Bergresarne skulle bestiga Himlen, om alla kunde komma öfwer Bifrost när de wille.

Då sade Gangler: Hwad mera märkwärdigt är att säga om Asken? Har swarar: Derom är mycket att säga. I Askens grenar sitter en Örn, som wet många Ting. Mellan hans ögon sitter en Hök, som heter Wedrfölner ***). En Ekorn, som heter Ratatoske, springer upp och ned på Trädet och söker att stifta split mellan Örnen och Nidhögr. Fyra Hjortar ränna omkring i Askens grenar och bita

*) Se Såmundar Edda, sid. 54. Göranssons Edda, sid. 29.

**) Se Grimnismal i magnåanska Commißionens Edda, sid. 54. Sandvig, sid. 138.

***) Wederlöfner. Göranssons Edda, sid. 32.

bita knoppar. De heta sålunda: Dain, Dwalin, Dyneyr och Dyratror. I Hwergelmer hos Nidhögr äro så många Ormar, att ingen Tunga kan dem tålja, såsom det heter:

Ratatoskur
heter Ekornen,
som löpa skall
på Asken Ygdrasil.
Örnens ord han skall ofwanfrån båra,
och såga Nidhögr der nedre.

Hjortar äro fyra,
som på grenarne gnaga.
Flera Ormar ligga
under Asken Ygdrasil,
än hwad någon tånka kan.

Asken Ygdrasil
har beswår att lida,
mera än mån weta.
Hjortar ofwan bita;
Trådets sida ruttnar;
nedantill Nidhögr gnager *).

Många wackra ställen finnas i Himlen, som beskyddas genom ett Gudomligt wärn. Således står der en skön Byggnad wid Brunnen, under Asken. Från den utgå de tre Mör, som heta Urd, Werdande och Skuld. Dessa Mör bestämma alla Menniskors lefnadstid,

*) Se Grimnismal, sid. 55, 56, i magnåanska Commißionens Edda; och hos Sandvig, 1:sta Häftet, sid. 139, 140; och 2:dra Häftet, sid. 189.

tid, och de kallas Nornor *). Ännu flera Nornor finnas, nemligen de som inställa sig wid hwarje Barns födelse, för att bestära det sin lifstid, och äro de af Gudaslägten; andra deremot af Alfweslägten; och det tredje slaget af Dwärgeätten.

Då sade **Gangler**: Råda Nornorna öfwer Menniskornes öden, så skifta de dem högst olika. Somlige lefwa i wälmakt och härlighet, andra knappt och uselt. Somlige hafwa lång lifstid, andra kort. **Har** swarade: De Nornor, som äro blida och af god härkomst, bestära lycka, och när somlige menniskor råka i olycka, så wålla de onda Nornor det **).

Widare förtäljes, att de Nornor, som uppehålla sig wid Urds Brunn, taga hwar dag watten af brunnen och ösa det, tillika med leret, omkring brunnen, och öfwer Asken, på det att deß grenar icke skola ruttna eller förtorka. Detta watten är så heligt, att allt hwad som kommer i brunnen, blifwer så hwitt, som hinnan i ett äggskal. Således heter det:

Ask

*) **Resenii Wolnspa**, sid. 41. **Sandwig**, 1:sta Haftet, sid. 45. **Grundtvigs** Asalära i **Minerva**, för Maj 1807, sid. 183.

) Jemför Gräters afhandling om Nornorna i hans **Nordische Blumen, sid. 41—90, och **Suhm** om **Oden**, sid. 280 — 283.

Ask wet jag stå, som
heter Ygdrasil,
löffull, stänkt med
hwita Wattnet.
Deraf kommer Daggen,
som i Dalar faller *).

Den dagg som kommer deraf, kallar man Honungsregn, och den är Biens föda. Twänne Fåglar födas i Urds brunn. De heta Swanar, och från dem härstammar denna Fågelart.

Då sade Gangler: Stora Tidningar har du omtalat, men hwilka flera märkwärdiga ställen finnas i Himlen, utom det wid Urds Brunn? Har gaf till swar: Der äro många ypperliga Boningar; bland andra Alfheim, som är de ljuse Alfwars wistelseort; men Mörk-Alfwarne bo neder i Jorden, och likna icke dessa, hwarken till utseende, och än mindre till deras företag. Ljus-Alfwarne äro mera blänkande än Solen, att se på. Mörk-Alfwarne deremot swartare än Beck.

Ett annat ställe heter Breidablik, och detta är det aldraskönaste. Der är också en boning, som heter Glitnir, hwars wäggar och samtliga rum äro af rödt Guld, och taket af Silfwer.

Widare heter en byggnad Himinbiorg, som står wid Himlens ända, der Bron Bifrost är förenad med Himlen.

Än

*) Sandvigs Edda, sid. 45. Resenii af 1673, sid. 39.

Än ytterligare, en stor Boning, Walaskjalf kallad, som tillhör Oden. Den danade och täckte Gudarne med skirt Silfwer. I den Salen är det Högsäte, som kallas Lidskjalf, hwarifrån Allfader ser omkring hela Werlden. Wid den södra Werldens ända är ett palats, det skönaste af alla, och klarare än Solen. Deß namn är Gimle. Det skall stå, när både Himmel och Jord till intet göras. Detta Palats bebos af goda och rättfärdiga menniskor i all Ewighets ewighet. Således heter det i Woluspa:

Sal wet jag stånda,
skön som Solen,
med Guld betäckt,
uti Gimle.
Der skola goda
Menniskor bo,
och i all Ewighet
allt godt njuta *).

Då sade Gangler: Hwem bewarar detta Palats, när Surturs låga uppbränner Himmel och Jord? Har swarade: Man berättar att söderut, och ofwanföre denna, är en annan Himmel; den heter Aundlang. Den tredje, som åter är ofwanför den, heter Widblain, och i den Himmelen tro wi detta Palats wara beläget, likasom ock att Ljus-Alfwarne allena bebo dessa nejder **).

*) Resenius, sid. 101. Sandvig, sid. 61.
**) Jemför Göranssons Edda, sid. 35.

Sjunde Kapitlet.

Förteckning på Asarne.

Gangler frågar: Hwilka äro de Asar, Menniskorne böra wisa gudomlig dyrkan? Har gaf honom till swar: Tolf äro de gudomlige Asar. Jafnhar sade: Icke äro Asyniorna mindre heliga, och icke är deras makt mindre. Derwid erinrade Thridi: Oden är den förnämste och äldste af Asarne. Han herrskar öfwer all ting; men de andre Gudar, allt efter som de äro mäktige, tjena honom såsom Barn en Fader. Hans maka är Frig, och känner hon menniskans öden, oaktadt hon för ingen uppenbarar det, såsom man förtäljer att Oden sjelf sade till Asa-Loke:

Wettlös är du, Loke,
att du så uppräknar
edra skambedrifter.
Jag tror wißt att Frig
wet hwarjes öde,
fast hon det ej säger *).

Oden heter Allfader, emedan han är alla Gudarnes Fader; och Walfader, emedan alla som falla på Walplatsen, tillhöra honom. De få rum i Walhall och Wingolf, och båra namn af Einheriar (Enherrar). Han heter också Hangagud **), Haptagud, och Farmagud,

*) Så wäl i Edda Sämundi i Ægisdrecka, sid. 162, som hos Sandvig, sid. 168, tillägges Freya detta swar, i stället för Oden.

**) Grunden till benämningen Hangagud anförer

gud, och han kallade sig ännu med flera namn, då han kom till Konung Geirröd, sågande:

> Jag heter Grimur,
> jag heter Gangleri,
> Herjan, Hjalmberi,
> Theckur och Thridi o. s. w *).

Då sade Gangler: Det är en stor mängd namn, som I gifwit honom, och det är wißt, att mycken wisdom måste fordras för att kunna utreda hwilka händelser äro orsak till hwartdera af dessa namn. Har swarade: Riktigt nog tillhör det klokhet, att nöjaktigt utweckla och förklara det; men kort sagdt, är anledningen till de fleste namnen, att de serskillde folkslagen i werlden tycka sig böra böja hans namn hwart efter sitt språk, för att kunna åkalla och tillbedja honom hwart på sitt tungomål. Andra anledningar till dessa benämningar böra sökas i hans resor, som omtalas i gamla Sagor, och må du icke göra anspråk att kallas en wis man, om du icke wet att berätta om dessa märkwärdige bedrifter.

Då

Sturleson i Heims kringla, 1 Tomen i Schönings Upplaga, sid. 11.

*) In alles uppräknas 48 för oß nu mest betydningslösa namn, i Grimnismal i Sämundi Edda, sid. 61 — 63, och hos Sandvig, sid. 144, 145. Jemför Suhm om Oden, sid. 13, o. f.

Då sade Gangler: Hwilka äro de andra Asars namn, eller hwad stort hafwa de uträttat? Har swarade: Thor är den förnämste. Han heter Asa-Thor eller Auku-Thor. Han är den starkaste af alla Gudar och menniskor; och beherrskar det Rike, som heter Trudwanger. Hans Hofgård heter Bilskirner. Deri äro 540 Salar, och det är den största byggnad, menniskor weta att nämna. Således heter det i Grimnismal:

Femhundrade Golf
och än fyratio
tror jag i Bilskirnir wara.
Bland de Hus,
som jag wet byggda,
tror jag min Sons det största *).

Thor äger twå Bockar, wid namn Tangniostr **) och Tangrisner, och en wagn, hwari han åker. Bockarne draga wagnen, hwarföre han kallas Auku-Thor. Han äger åfwen tre kostbarheter, som äro Hammaren Mjolner, hwilken Rimthussar och Bergresar känna, när den lyftes, och derpå är icke att undra, ty dermed har han sönderkrossat månget hufwud på deras Fäder och Fränder. Den andra kostbarhet han äger, är Megingjarder. När han spänner den om sig, blir han dubbelt så stark.

Hans

*) Se Edda Sämundi, sid. 51, 52.

**) Tangmostr och Tangrisner. Göranssons Edda, sid. 38.

Hans tredje klenod, som är af så högt wärde, är Jernhandskarne; dem kan han ej umbära för att hålla Mjolners skaft. Ingen är så wis, att han kan uppräkna alla Thors bedrifter. Jag kan förtälja dig så många, att dagen icke wille förslå, för att säga allt hwad jag wet.

Derefter sade Gangler: Nu will jag fråga något om Odens öfrige Söner. Har gaf till swar: Hans andre Son är Balder den gode; han är särdeles älskwärd, och honom lofwa alla. Han är så fager och däjlig, att det lyser af honom; och det finns en ört, som liknas wid Balders ögonbryn, och som är den skönaste *) af alla örter **); deraf må du sluta både till hans hårs och kropps fägring. Han är den mildaste, wisaste och mäst wältalige bland Asarne, och har den egenskap, att hans dommar äro orygglige ***). Han bebor det ställe i Himlen, som heter Breidablik, och der tåles intet orent, såsom versen lyder:

Brei-

*) Hwitaste. Göranssons Edda, sid. 39.

**) Enligt Olavius är det Kamillblomman, som på Island, der den wäxer större än i Danmark, heter Balders-Braa. Braa heta nemligen i det gamla språket Ögonbrynen.

***) Wid detta ställe äro twå mot hwarannan stridige Läsesätt. De twå Codices, Regius och Upsaliensis, läsa *hallda;*; den Wormske Codex, som har blifwit följd i Öfwersättningen, läser *hallaz*. Jemf. Suhm om Oden, sid. 193.

Breidablik heter den sjunde (Himmelsborg).
och der Balder hafwer
åt sig uppbyggt Salar,
i det Landskap,
der jag ligga wet
fåaste Trollstafwar *).

Den tredje bland Asarne heter Niord. Han bor på Noatun. Han råder öfwer Windens gång, och stillar Haf och Eld. Honom åkallar man på sjön och wid Fiske **). Han är så rik och mäktig, att han kan gifwa egendom och öfwerflöd åt hwem som derom anropar honom. Niord är icke af Asarnes ätt ***). Han blef uppfödd i Wanaheim, men i följd af en förlikning, gåfwo Wanerne honom såsom gißlan åt Gudarne, hwaremot de i stället fingo en, wid namn Hänir. Niord ägtade Skade, en dotter af Jätten Thjasse. Hon wille bo der hennes fader bodde, nemligen på Fjällen i Trymheim. Niord deremot wille

*) Uttrycket: Trollstafwar, är hämtadt från Sandvig. Se hans öfwersättning af Sämunds Edda, sid. 133: Den magnäanska Commißions Upplaga af Edda Sämundi öfwersätter detta ställe, sid. 45, med *immanitates*. Olavius har "*atrocia mala*" hänwisande för öfrigt till "Feiknstöfum" i Solarliod, Stroph. 60. Jemför Suhm om Oden, sid. 196.

**) Göransson i sin Edda, sid. 40, tillägger: Jagt.

***) Se Wafthrudnismal i Edda Sämundi, sid. 22, 23; och Grundtvigs Asalære i Minerva, för Maj 1807, sid. 181.

le uppehålla sig några Sjön. De kommo derföre öfwerens att wistas nie nätter i Trymheim och tre i Noatun *). Men då Niord kom från fjället, qwad han följande:

Led är jag åt Bergen,
fast kort jag der wistats,
blott i nätter nie.
Ulfwarnes tjut
tycks mig mycket widrigt,
emot Swanars sång.

Skade deremot söng:

Jag ej kunde såfwa
wid Sjöns brädd
för Fåglars-larm.
Mig hwar morgon wäcker
Strandmåsarnes skri **).

Då drog Skade upp till Fjället och bodde i Thrymheim. Hon löper ofta på Skidor med sin Båge efter Djur. Således lyder sagan:

Thrymheimur heter den sjette (Himmelsborg).
Här Thjasse bodde,
han den starke Jätten.
Nu bebor Skade,
Gudars rena brud,
Fadrens gamla Tomter ***).

C Niord

*) Göransson kallar dessa ställen Drottheim och Nontuna. Se hans Edda, sid. 41, 42.

**) Dessa twänne Qwäden, af Niord och Skade, har Saxo äfwen känt, men han lägger dem i munnen på Konung Hading och hans Drottning. Se Saxo Grammaticus, utgifwen af Stephanius, sid. 17, 18.

***) Grimnismal i Edda Sämundi, sid. 44;

Niord i Noatun aflade sedan twå barn, Frejr och Freja. De woro wackra och resliga. Frejr är den berömligaste bland Asarne. Han råder öfwer Regn och Solsken, samt Jordens Gröda. Honom må man anropa om god årswäxt och fred. Han utdelar äfwen åt menniskorne gods och penningar, att främja deras wälstånd.

Freja är den härligaste af Asynniorna. Hon äger den boning i Himlen, som heter Folkwang, och när hon rider i strid, då tillhör hälften af de fallne henne, och den andra hälften Oden, såsom det heter:

Folkwang är den nionde (Borg).
Der Freja sätter
Bänkar i sin Sal.
Walens hälft
wäljer hon hwar dag;
hälften Oden här *).

Hen=

Sandvig, sid. 132. Jemför Snorre Sturlesons Heims kringla, Schönings Upplaga, Tom. 1, sid. 13, 14.

*) Grimnismal i magnäanska Commißionens Upplaga af Edda Sämundi, sid. 46. Sandvig, sid. 133. Mot den Myth, att hälften af de i slag fallne komma till Frejas boning, gör Gräter inwändning i Nordische Blumen, sid. 329, 330, och har den hypothes, att Freja möjligen kunde wara förblandad med Frig, som är jordens Symbol, och att meningen war, att en del af de omkomne, neml. kroppen, tillhörde jorden, och den andra hälften, Själen nemligen, tillhörde Oden eller Solen. Men denna gißning synes dock nog dristig.

Hennes Sal Sesrumner *) är stor och skön. När hon tågar ut, för hon twå kattor för sin wagn. Hon är dem bewågen, som påkalla henne. Af hennes namn har den hedersbenämning sin upprinnelse, att förnäma Qwinnor kallas Fruar **). Hon finner mycket behag i Sång, och henne är det godt att tillbedja i Älskogswärf.

Då sade Gangler: Desse Asar synas mig wara mycket betydande, och det är ej underligt att I ägen en stor makt, då I hafwen så wäl kunskap om Gudarne, och weten hwem bland dem man wid hwarje tillfälle skall tillbedja. Men hwilka flera Gudar finnas wäl? Har swarade: Ännu är en Ase, som heter Tyr. Han är mycket djerf och modig. Han råder öfwer Segren i krig, hwarföre Krigsmän böra åkalla honom. Det är ett ordspråk om den, som öfwergår andra i mannamod och aldrig flyr, att han är Tyrtapper. Han är äfwen så wis, att man plägar säga om en särdeles klok man: Han är så wis, som Tyr. Men icke är han ansedd såsom en fredstiftare bland menniskor. Ett prof på hans djerfhet är, att den gång Asarne lockade Fenris-Ulfwen att låta binda sig

*) Seßwarnr. Göranssons Edda, sid. 42.

**) Jemför Snorre Sturlesons Heims kringla, Tom. 1, Cap. XIII, sid. 16, Editio Schöningii.

med fjättern Gleipner, trodde han icke att de wille lösa honom igen, förrän Tyr till försäkring stack sin hand i hans munn. Då nu Asarne sedan icke wille lösa Fenris-Ulfwen, bet han af handen på det stället, som nu heter Ulf-leden *). Från den tiden är Tyr enhändt.

Brage heter en annan af Asarne. Han är berömd för Wisdom och Wältalighet. Han är en Mästare i Skaldskap. Efter honom kallas Skaldekonsten Bragur, och de som utmärka sig framför andra i Wältalighet, kallas Bragurmän. Hans maka heter Idun. Hon gömmer i en Ask de Äplen, hwaraf Gudarne äta, då de begynna att åldras, och återfå de då sin ungdom, hwilket så warar ända till Ragnarök.

Gangler sade: Mig tycks att för Gudarne måste wara af mycken wigt, att Idun gömmer dessa Äplen wäl och troget. Har swarade med ett smålöje: Ja nära hade utgången blifwit olycklig wid ett tillfälle, hwarom jag gerna kunde berätta dig mera **), men

*) Olavius är i sin Commentarius öfwer Edda, icke tillfredsställd med detta ord Ulflidr, utan will att det borde heta Ulnlidr, af Uln eller Oln, contracte af Alen, som är ännu bibehållet i det Danska Al-bue. Ett oriktigt uttal af ordet, skulle således hafwa gifwit Eddas Samlare anledning till denna Dikt.

**) Detta blifwer omtaladt här nedanföre i den Myth, som handlar om Iduns bortförande.

men först skall du höra namnen på flere Gudar.

Heimdal heter en. Han kallas ocksa den hwite Asen. Han är stor och helig; född till werlden af nie Mör, som woro systrar. Han heter ock Hallinskide *) och Gullintanne, ty häns tänder woro af Guld. Hans häst heter Guldtopp. Han bor på Himminbiorg wid Bifrost. Han är Gudarnes wäktare, och sitter wid Himmelens ända, för att wakta bron för Bergresarne. Han behöfwer mindre sömn än en Fågel, ser lika wäl om natten, som om dagen, nemligen hundrade mil widt. Han kan höra gräs gro, och ull wäxa, följakteligen ocksa allt, hwad som gifwer ett starkare ljud. Han har en Basun, som heter Gjallar-horn, och bläser han deri, kan det höras i all werlden **). Härom heter det:

Himminbiorg är den ottonde (Borg),
der man säger, Heimdal
Freden styrer.
Der dricker Gudars wäktare
i rolig boning

glad

*) Hjeimskide. Göranssons Edda, sid. 45.

**) Den anmärkning Resenii Edda här har, att "ett hufwud kallas Heimdals Swärd, derföre att han blef dräpen med ett swärd," är här utesluten, då tillägget, att han blef dräpen med ett Swärd, hwarken finnes i Codex Regius eller Vormianus, och icke heller, så widt man af Göranssons Upplaga kan sluta, i den Upsaliska.

glad det kostliga Mjöd *).
Och i Heimdals Sång säger han sjelf:
Jag år nie Mödrars Son,
buren af nie Systrar **).

Höder heter en af Asarne, som år blind, men

*) Edda Sämundi. Grimnismal, sid. 45.
**) Till den här åberopade Heimdalsgaldr eller Heimdalsqwäde, finne wi ingenstädes widare spår. Men sjelfwa Sagan förekommer i Hyndluliod i Edda Sämundi, sid. 337, 338, och alla Mödrarne, som woro Jättejungfruer (Jötnameyiar), uppräknas wid namn. Wid dessa 9 Jungfrusystrar har Gunnar Poulsen för öfrigt i Glossariet efter Edda Sämundi, och Olavius i sina handskrifna anmärkningar öfwer Sturlesons Edda, tänkt på de 9 Eddiska Werldarne, som woro 1) Muspelsheim (mundus empyreus). 2) Alfheim (mundus Spirituum lucidorum). 3) Godheim (mundus Divorum). 4) Wanaheim (mundus creaturarum intelligentium adhuc perficiendarum). 5) Windheim (mundus ventorum). 6) Manheim (mundus hominum). 7) Jotunheim (mundus gigantum). 8) Myrkheim (mundus tenebricosus). 9) Nifheim (mundus lividus, sive lethalis, atræ mortis). Således hade wåra förfäder också 9 Himlar. Suhm i sin bok om Oden, sid. 207, menar, att Heimdal war den Ande, som förestod Regnbågen, och att hans 9 Mödrar skulle beteckna 9 färgor i Regnbågen, hwilken mening Grundtvig i sina Anmärkningar öfwer Oelenschlägers Balder i Minerva, 1807, förkastar. Gunnar Poulsen menar att med Heimdal förstås Dagen. För öfrigt är i flere Mythologier nietalet ett heligt tal. (Jemför Lundii Notæ in leges Westrogoth. pag. 104.)

men öfwermåttan stark, och måste Gudarne nog önska, att de icke behöfde minnas honom; ty allt för långe skola hans gerningar bewaras i hågkomst *).

Widar heter den tyste Ase, som har en mycket tjock Sko **), och är den starkaste, näst efter Thor. Af honom hafwa Gudarne mycken hjelp i alla farliga åfwentyr.

Ali eller Wali är en Son af Oden och Rindar. Han är tapper i strid, och en god Skytt.

Uller är en son af Sif, och styfson af Thor. Han är en god Bågskytt, och löper så fort på Skidor, att ingen kan täfla med honom. Han är wacker till utseende, och krigisk i drägt och Wäsende. Honom är godt att åkalla i Enwigeskamp.

Forsete är en son af Balder och Nanna, Nefs dotter. Han äger i himlen den boning, som heter Glitnir. Alla de som hänskjuta till honom twistige mål, gå alltid förlikte från honom. Gudar och menniskor känna ingen bättre Domstol. Således heter det i Sången:

Glitnir är den tionde.
Den af Guld är uppbyggd

och

*) Nemligen derföre att han, såsom sedan förtäljes, dräpte Balder.

**) Denna Sko blifwer nedanföre omtalad i anledning af Widars kamp med Fenris-Ulfwen i Ragnarök: (Gudarnes Skymning, eller Werldens Undergång).

och med Silfwer täckt.
Men den Forsete
stundeligt bebor,
och jämnar alla twister *).

Åttonde Kapitlet.

Om Loke och hans afkomma.

Ännu finnes en, som räknas bland Asarne, men som andre kalla Asarnes Bäktalare. Han är en nesa för Gudar och Menniskor. Hans namn är Loke eller Lopte; hans fader är Jätten Farböte, men modern hette Laufey eller Nal. Hans bröder woro Bilejstr och Hel-blinde. Loke är till utseendet wacker, men ond till tänkesätt, och myckel nyckfull. Han utmärker sig framför andra genom list och illslughet. Han bragte Asarne ofta i swår förlägenhet, och ofta hjelpte han dem igen med sin fintlighet **). Hans maka heter Sigyn, deras son Nare eller Narwe. Loke hade ännu flere barn. Han aflade nemligen med Angarboda, en Jättinna från Jotunheim, tre barn: Fenris-Ulfwen, Jormungand, det är Midgårds-ormen, och den tredje Hel. Då

*) Edda Sämundi, sid. 46.

**) Angående Loke kan läsas så wäl Suhm om Oden, sid. 214—217, som Thorlacii Antiquit. boreal. observat. Specimen VII. pag. 42—52.

Då Gudarne wißte att desse tre Syskon blefwo uppfödde i Jotunheim, och kände spådomarne, att de skulle blifwa dem till mycken olycka, åfwensom de af dem hade litet godt att wänta på möderne-sidan, och ännu mindre på fädernet, så sände Allfader Gudarne bort efter barnen. Då de kommo till Loke, utkastade han *) Ormen i hafwet, som omgifwer alla Land. Der wäxte den så mycket, att den omslingrar hela Jorden, och biter i sin stjert. **Hel** kastade han i Nifsheim, och gaf henne makt öfwer den nionde Werlden **), att hon skulle skifta boningar ibland dem, som blefwo sände till henne, nemligen sådane, som dö af sjukdom eller ålder. Hon har der en boning af wid utsträckning, och deromkring är en ofantligt hög hägnad med stora Staketportar. Elwidner heter hennes sal, Hunger hennes bord, Swält hennes knif, hennes Träl och Tjenstqwinna Senfärdige, hennes Dörrtröskel fällande Swek, hennes Säng Twinsot, hennes duskan bleknande För-

*) Grundtvig anmärker, att här, genom Skriffel, blifwit infördt Loke, i stället för Oden. Se Nordens Mythologi, Köpenhamn 1808, sid. 72.

**) I Originalet står: öfwer nio werldar, "gaf henni walld yfir niu heimum;" men då hennes Rike war Nifsheim, som är den nionde Werlden (se förut, sid. 38), synes det rimligast, att dertill inskränka hennes herrawälde.

Förbannelse *). Hälften af henne är blå, och den halfwa delen har menniskofärg; så att hon är dödänd. Hennes utseende är myc-ket bistert och förfärligt.

Ulfwen uppföddes af Asarne hemma, och Tyr war den ende, som hade dristighet att gifwa honom mat. Då Gudarne sågo huru mycket han wäxte hwar dag, och alla spådo-mar sade, att han war bestämd att blif-wa deras olycka, fattade de beslut, att göra en mycket stark fjätter, som de kallade Leding. De buro den till Ulfwen, och bådo honom derpå pröfwa sin styrka. Ulfwen, som tyckte att den icke kunde blifwa honom för stark, lät dem göra dermed hwad de wille. Men så fort han utsträckte sig, brast fjät-tern, och han blef lös. Derefter gjorde Asar-ne en annan fjätter, hälften starkare, som het-te Drome. Denna skulle Ulfwen ocksa pröf-wa, och de föreställde honom att han skulle blifwa namnkunnig för sin styrka, om ett så starkt band icke förmådde hålla honom. Ulfwen märkte wäl att denna fjätter war öfwermåttan stark, men tillika, att hans krafter hade tilltagit, från den tid, då han sönderslet Leding. Han betänkte jemwäl, att han måste utsätta sig för någon fara, om han wille blifwa berömd. Han lät dem då lägga

fjät-

*) Jemför Göranssons Edda, sid. 48; och Nor-dens Mythologi af Grundtvig, sid. 185.

fjättern på sig. Då Asarne woro färdige dermed, skakade Ulfwen sig, och slängde fjättern mot jorden, så att stumparne slögo långt bort. Så bröt han sig lös från Drome.

Asarne började nu frukta, att de icke skulle få honom bunden igen. De skickade då Skirner, Frejs Sändebud, till några Dwärgar i Swartalfheim, och läto förfärdiga fjättern Gleipner. Den war gjord af sex slags ämnen: af Kattstegens dån, af Qwinnoskägg, af Bergsrötter, Björnsenor, Fisk-ande och Fogelspott. Har du icke förr wetat detta, så kan du deraf strax sluta, att det är sant, och att intet är ljuget derwid, då du wäl har sett, att Qwinnor hafwa intet skägg, och wet att Kattens steg icke kunna höras, och att Bergen hafwa inga rötter. Då sade Gangler: Huru war den fjättern beskaffad? Har swarade: det skall jag snart säga dig. Den war jämn och mjuk, som ett silkesband; huru stark och pålitlig den war, skall du straxt få höra. Då fjättern blef förd till Asarne, tackade de sitt Sändebud för wäl förrättadt ärende; derefter foro de ut till Holmen Lyngwe i Sjön Amswartner, och kallade Ulfwen med sig. De wisade honom Silkesbandet, och frågade, om han förmådde slita det i tu, då det war något starkare, än man kunde förmoda. De räckte det åt hwarandra, och försökte att rifwa det i tu; men förgäfwes. Dock, sade de,

kunde

kunde Ulfwen lätt nog få det sönder. Ulfwen swarade: Denna tråd tycker jag att jag icke kan få någon heder af att rifwa i stycken, så fin, som den är. Men om det kan hafwa skedt genom någon list och swek, att detta band ser så swagt ut, kommer det icke på mina fötter. Då sade Asarne: att han lätt måtte sönderslita ett Silkesband, sedan han förut hade sönderbrutit starka Jernkjättrar; och lade dertill: Får du det än icke i tu, har du dock intet att frukta af Gudarne; utan wi wilja straxt göra dig lös. Ulfwen swarade: binden I mig så fast, att jag icke kan lösa mig sjelf igen, då begriper jag nog, att jag sent kan wänta att blifwa löst af Eder, hwarföre jag alldeles icke will låta detta band läggas på mig; men på det I icke mågen beskylla mig för brist på mod, så lägge en af Eder sin hand in i min mun, till underpant, att allt tillgår utan swek. Den ene Asen såg på den andre, de tyckte att wilkoren woro hårda, och ingen af dem wille fram med sin hand. Omsider framräckte Tyr sin högra hand, och lade den i Ulfwens gap. Som Ulfwen nu begynte att spjerna emot, snarades bandet hårdare till, och ju mera han bröt på, deß fastare satt det. Då logo alla, undantagande Tyr; han mistade sin hand.

När Asarne sågo, att Ulfwen war bunden tillräckligt, togo de ändan af kjättern, och

drogo den igenom en stor klippa, som heter Gjol, och fästade denna klippa djupt ner i Jorden. Sedan togo de ett annat fjällstycke, wid namn Twite, hwarmed de stöto den än längre ned i jorden, för att göra den så mycket fastare.

Ulfwen gapade förskräckligt, rasade, och wille bita dem, men de stucko honom ett swärd i munnen, så att fästet stadnade i den nedre käften, och udden i den öfre. Han tjuter förfärligt, och fraggan, som går ut af hans munn, blifwer till en flod, som heter Won *). Der blifwer han liggande intill Ragnarök.

Då sade Gangler: Det war några wederstyggliga och mäktiga barn, som Loke hade. Men hwarföre dräpo icke Asarne Ulfwen, när de dock hafwa ondt att af honom wänta? Har swarade: så mycken aktning hafwa Gudarne för sina helige rum, att de icke wilja osköra dem med Ulfwens blod, oaktadt spådomarne sade, att han skulle gifwa Oden sin bane.

Nionde Kapitlet.

Om Asyniorna.

Gangler frågade: hwilka äro Asyniorna? Har swarade: Frig är den förnämsta. Hon äger

*) Wam. Göranssons Edda, sid. 53.

åger den öfwermåttan sköna Salen Fensaler. Den andra heter Saga, som bebor Sökwabäck. Eir är den bästa Läkare. Gefion är Mö, och henne tillhöra de, som dö ogifta. Fylla är också Mö, går med utslaget hår, och har ett Guldband om hufwudet. Hon bär Frigs ask *), aktar hennes fotklädnad, och är delaktig i hennes hemliga råd. Freja är den förnämsta, näst efter Frig. Hon är gift med en Man, som heter Odr. Deras dotter Hnoß är så wacker, att hwad som är skönt och dyrbart, efter henne får namn af Hnoß **). Odr for långwäga bort. Freja gråter öfwer hans frånwarelse och hennes tårar äro röda som Guld. Freja har många benämningar, ty hon förändrade sitt namn efter de serskilda folkslag, till hwilka hon kom på sin resa, då hon sökte efter Odr. Hon heter Mardöl, Horn, Gefn, Syr och Wanadis. Hon ägde Smycket Brising. Sjofn förmår att wända menniskornes håg till kärlek, så wäl måns, som qwinnors; och efter hennes namn är det, som älskog kallas Sjofne. Lofn är mild och from mot dem, som anropa henne; och hon har af Allfader eller Frig till=

*) Hon heter derföre Friggas Aske-Mö (Äskimey), i Edda Sämundi, sid. 38. Jemför Sandvigs Edda, 2:dra Häftet, sid. 186.

**) Detta står ungefär på samma sätt hos Snorre Sturleson i Heims kringla, Tom. 1, sid. 16, Schönings Upplaga.

tillstånd att sammanbinda män och qwinnor med hwarannan, ehwad hinder och wanskligheter, som än kunde wara i wägen. Af hennes namn kommer ordet Lof, ty hon lofwas mycket af menniskorne. **War** eller **Wor** *) hör de Eder och förpligtelser, som bägge könen ingå med hwarannan, och straffa dem, som bryta tro och löften. Hon är wis, och frågar om allt, så att intet kan döljas för henne. **Syn** är Portwakterska i Palatset, och håller dörren stängd för dem, som icke skola ingå. Wid Tingen är hon uppmärksam, när någon genom osanning will förwända sin sak. **Hlyn** är satt till wakt för de menniskor, som Frig will rädda från fara. **Snotra** är klok och sirlig i åthäfwor. **Gna** sändes af Frig i hennes ärender på mångahanda ställen; då rider hon på en Häst, Hofwarpner kallad, som går lika wäl igenom luften, som på hafwet. En gång då hon red, sågo några Waner henne fara i luften. Då sade en af dem:

Hwad är det som flyger?
Hwad är det som farer?
Hwad är som i luften rider?

Hon swarade:

Icke jag flyger

om

*) Resenii twå Gudinnor, **War** och **Wor**, äro otwifwelaktigt en och samma; en gißning, som storkes deraf, att i **Göranssons Edda**, sid. 55, står blott ett namn, neml. **Waur**. Jemf. Suhm om **Oden**, sid. 270, raden 16.

om jag än far,
och i luften rider,
på min Häst, Hofwarpner.

Sol och Bil, hwarom det ofwanföre (sid. 15) är taladt, räknas äfwen bland Asyniorna, äfwensom Thors moder Jord, och Wales moder Rindr.

I Walhall äro ännu andra Mör, som skola uppassa, bära fram Dricka, wårda bordbonaden och bägarne. De uppräknas således i Grimnismal:

Hrist och Mist,
Skeggiauld och Skangul etc.
will jag mig skola Horn bära.
Dé skänka Einheriar Mjöd *).

Dessa heta Walkyrior **). Dem sänder Oden till hwart Fältslag. De wälja dem, som skola falla, och de råda öfwer Segren. Gudr, Rota ***), och den yngsta Norna, som heter Skuld, äro de som alltid rida, för att bestyra striden, och att bestämma hwem som skall blifwa på Walplatsen.

Tillägg

*) Edda Sämundi, sid. 57. Sandvig, sid. 141.
**) Om Walkyriorna handlar Suhm i sin bok om Oden, sid. 283 och följ. Gräter i Nordische Blumen, sid. 252 och följ. Thorlacius i Antiqvit. boreal. observat. Specimen I. pag. 49.
***) Rosta. Göranssons Edda, sid. 57.

Tillägg till det Nionde Kapitlet.
Om Asynian Gerde och Skirners Resa.

Gymer hette en man, hwars hustru war Aurboda af Bergreseätten. Deras dotter war Gerde, den wänaste af alla Qwinnor. En dag, då Frejr gick i Lidskjalf, och skådade omkring hela Werlden, fick han i Norr syn på en By, hwari låg ett stort och skönt Hus. En Qwinna gick ditåt, och då hon upplyfte händerne för att öppna dörren, gåfwo både luft och watten återsken af dem*), och hela Werlden blef deraf upplyst. Det straff fick Frejr för sin förmätenhet, att sätta sig i Odens högsäte, att han gick bort med hjertat fullt af brinnande älskog**). Då han kom hem, talte han icke, sof icke, drack icke, och ingen wågade att tala till honom. Niord lät då kalla Skirner, hans tjenare, bad honom gå till sin herre, och fråga honom på hwem han war så wred, efter han icke wille tala med någon. Skirner sade att han skulle gå, men war likwäl icke mycket böjd dertill, då det war att förmoda, att han skulle få ett obehagligt swar. Då han kom till Frejr, och frågade honom hwarföre han war så bedröfwad, att han icke wille tala, swarade denne, att han hade sett en skön Qwinna, i hwilken han hade blifwit

*) I Göranssons Edda, sid. 57, säges, att det war Gerdes hår, som upplyste luften och wattnet.

**) Harm. Göranssons Edda, sid. 58.

så intagen, att han icke kunde lefwa, om han icke fick henne i sitt wåld. Du skall, tillade han, straxt fara bort och fria till henne på mina wägnar, och föra henne med dig hit, antingen det är med, eller mot hennes faders wilja. Ditt beswär skall nog blifwa belönadt. Skirner swarade: att han skulle uträtta detta ärende, men på wilkor, att Frejr skulle lemna honom sitt swärd, som war så konstigt, att det dödade af sig sjelf. Frejr sade: att han derwid icke wille göra någon swårighet, och gaf honom swärdet. Skirner for åstad, friade till Gerde, och fick det löfte af henne: att hon nio nätter derefter skulle möta i Barey *), och der hålla bröllop med Frejr. Då Skirner kom och berättade utgången, qwad Frejr:

Lång är en natt,
långre äro twå;
hur kan jag tre uthärda?
Ty mig kortare
tycktes en månad,
än half slik långtansfull natt **).

Här finne wi orsaken, hwarföre Frejr war obewäpnad, då han slogs med Bele, och dräpte

*) En lund. Den kallas Barri i Sämundar Edda, För Skirnis, Stroph. LXI.

**) Den Poetiska behandlingen af detta ämne, står i Edda Sämundi, sid. 69—88. Sandwigs 2:dra Häfte, sid. 1—14. Gräters Nordische Blumen, sid. 234—251. Jemför Minerva, för Maj och Sept. 1806.

dräpte honom med ett Hjorthorn*). Då erinrade Gangler, att det war högst underligt, att en Höfding, såsom Frejr, wille gifwa bort ett sådant swärd, utan att hafwa maken dertill. Har hade åfwen skada nog deraf, då han kämpade med Bele. Har swarade: den olyckan war ändå icke så stor, för Beles skuld; honom kunde Frejr hafwa dräpt med sin hand; men hän skall wäl komma i wärre belägenhet, genom saknad af Swärdet, när Muspels Söner komma att strida.

Tionde Kapitlet.

Huru det tillgår i walhall.

Gangler fortfor: Du säger att alla de män, som från Werldens skapelse blifwit wapendöde, äro komne till Walhall till Oden. Hwad har han att gifwa dem till uppehälle; ty der måste wißt wara en stor folksamling? Har swarade: Du har rätt, en stor folkmängd är der; långt flere skola ännu ditkomma; och likwäl äro der icke för många, när (Fenris) Ulfwen kommer. — För öfrigt komma aldrig så många till Walhall; att de icke få tillräckligt fläsk af den Galt, som heter Sehrimner. Han blifwer kokad hwar dag, och är hel igen

*) Jemför härmed Göranssons Edda, sid. 58.

om aftonen. Den fråga du nyß gjorde, äro för öfrigt utan twifwel blott få nog kloke, att kunna riktigt beswara. Kocken heter Andhrimner, och Kitteln Eldhrimner, såsom här säges:

Andhrimner
låter i Eldhrimner
Sehrimner sjuda,
bäst af allt Fläsk.
Men mänge ej weta
hwad Einheriar spisa *).

Gangler frågade: Har Oden samma Bordhållning, som Einheriarne? Har swarade: den Mat, som kommer på hans bord, gifwer han sina twå Ulfwar, som heta Gere och Freke. Sjelf behöfwer han ingen spis, då Win är för honom både mat och drick, såsom här säges:

Gere och Freke
mättar den krigwane
Härarnes Fader;
men blott af Win
den wapensälle
Oden lefwer **).

På Odens axlar sitta twå Korpar, wid namn Hugin och Munin, som föra till hans öron allt hwad de höra och se. Dem sänder

han

*) Grimnismal i Edda Sämundi, sid. 48. Sandvig, sid. 134.

**) Grimnismal hos Sandvig, sid. 135. Edda Sämundi, sid. 48.

han hwar dag att flyga Werlden omkring; de komma åter wid middagstiden. Derigenom blir han underrättad om många händelser, och derföre kallar man honom KorpeGud. Såsom det heter:

Hugin och Munin
flyga hwar dag,
Jordklotet öfwer *).

Då frågar Gangler: Hwad hafwa Einheriarne att dricka, som kan förslå så wäl som maten? Dricka de kanske watten? Har swarade: Det war en underlig fråga. Skulle Allfader bjuda Kungar, Jarlar, eller andre förnäma Män till sig, och gifwa dem watten att dricka? Wäl kan jag i sanning säga, att många komma till Walhall, som gerna dyrt wille betala en drick watten, om det icke bödes dem något bättre; sådane nemligen, som dödt af smärtfulla sår **). Men helt annorlunda tillgår. En Get, som heter Heidrun, står i Walhall, och biter barr af grenarne på det namnkunniga Trädet Lerad. Ur deß spenar rinner så myckt Mjöd, att ett Drickeskar fylles dermed, som är så stort, att alla Einheriar warda deraf fulldruckne ***).

Då sade Gangler: Denna Geten är högst

*) Grimnismal, loc. cit. Jemf. Heimskringla, Schönings Uppl. Tom. 1, sid. 11.
**) Jemför Göranssons Edda, sid. 60.
***) Se Grimnismal i Sämundi Edda, sid. 52. Sandvig, sid. 136.

högst besynnerlig; det måste wara ett kostligt Träd, hwaraf hon äter! Har swarade: mera är dock att märka om Hjorten Ejkthyrner *), som står i Walhall, och biter af samma Träds grenar. Af hans horn flyta så många droppar ned i Hwergelmer, att derifrån utströmma alla de floder, som heta Sid och Wid, Säkin och Eikin, Swoll och Gundro, Fiorm och Fimbultul, o. s. w. **).

Då säger Gangler: Det war något förunderligt, som du förtäljde mig. Detta Walhall måste wara en mycket stor byggnad, och der måste wara trångt att komma in och ut. Har swarade: Hwarföre frågar du då icke, huru många dörrar Palatset har, och huru rymliga de äro? När du det får weta, skall du tillstå, att det skulle wara besynnerligt, om icke en hwar i maklighet kunde komma ut och in. Det är också en sanning, att det icke är swårare att få rum derinne, än att komma in. Härom kan du höra, hwad Grimnismal säger:

Femhundrade dörrar
och än fyratio,

tror

*) Takdyrne. Göranssons Edda, sid. 60.

**) De uppräknas i Grimnismal hos Sandvig, sid. 137, 138; och i Edda Sämundi, sid. 53, 54. På sistnämnde stället menas, att några af namnen äro nomina propria, och andre appellativa, hwars förmodliga betydelse då utwecklas i det bifogade Glossarium. Se äfwen det föregående, sid. 8.

tror jag i Walhall wara.
Åttahundrade Einheriar
kunna gå ur hwar i bredd,
när de skola slåss mot Ulfwen *).

Då sade Gangler: Det är en utomordentlig mängd af Folk i Walhall. Men hwad är wäl Einheriarnes tidsfördrif, när de icke sitta till bords? Har gaf till swar: Hwar dag, när de klädt sig, gripa de till sina wapen, gå ut på gården, kämpa och fälla hwarandra. Det är deras lek. Mot middagstiden rida de hem till Palatset och sätta sig åter att dricka. Såsom det heter:

Alla Einheriar
uti Odens gård
huggas hwarje dag,
och med hwarannan kämpa.
Derpå rida hem,
Öl med Asar dricka,
mättas af Sehrimner,
och sitta fredligt samman **).

Derföre är Oden en stor Höfding, att han styr en så stor folkmängd. Således heter det i Asarnes egen vers:

Asken Ygdrasil
är bland Träd förnämst,
Skidbladner bland Skepp,
Oden bland Asar,

Sleipner

*) Edda Sämundi, sid. 51. Sandvig, 136.
**) Wafthrudnismal i Edda Sämundi, sid. 24. Sandvig, sid. 121.

Sleipner bland Hästar,
Bifrost bland Broar,
Brage bland Skalder,
Habrok bland Hökar,
Garmr bland Hundar *).

Gangler frågar: hwaraf kommer Winden? Den är stark, den rörer stora haf, och upptänder eld. Ingen kan den se, så underligt är den skapad. Har säger: Nordan wid werldens ända, sitter Jätten Hräswelger, i Örnehamn, och när han hastigt flyger, står Winden undan hans wingar. Såsom här säges:

Hräswelgr heter Jätten.
Han sitter wid werldens ända;
Jätten i Örnehamn.
Af hans wingar
säges Winden komma
alla menniskor öfwer **).

Elfte Kapitlet.

Om Odens Häst och Skepp.

Gangler tog deraf anledning att fråga: Hwarifrån är Hästen Sleipner? eller hwad

*) Grimnismal i Edda Sämundi, sid. 60. Sandvig, 143.

**) Denna beskrifning om Windens ursprung är häm-

hwad är om den att förtälja? Har swarade: En Byggmästare kom till Asarne, och erböd sig, att på tre Hälfår *) göra dem en Borg, så fast, att Bergresarne och Rimthussarne icke kunde intaga den, om de äfwen skulle intränga öfwer Midgård. Men han förbehöll sig till lön Freja, och äfwen på köpet Solen och Månen. Då höllo Asarne råd, samtalade derom, och ingingo den öfwerenskommelse med Byggmästaren, att han skulle få hwad han begärde, om han blef färdig med arbetet på en Winter, men om wid den första Sommardag ännu något återstod att göra, skulle aftalet blifwa ogilltigt. Då de äfwen påstodo, att han ej måtte få någon man att hjelpa sig, begärde han af dem tillåtelse att betjena sig af sin Häst Swadilfar, och på Lokes tillstyrkan blef det bifallet. Han byggde nu Borgen, och framförde Sten om natten med Hästen. Asarne måste förundra sig öfwer de stora berg, som Hästen drog dit; en gång så mycket uträttade Hästen, som Byggmästaren. Den ingångna föreningen war bekräftad med starka Wittnen och många Eder, efter Jätten ansåg för sig osäkert att wistas hos

tad ur Göranssons Edda, sid. 62. I Nyerups öfwersättning finnes intet deremot swarande. Jemför Sämundar Edda, Wafthrudnismal, sid. 21, 22.

*) Tré år. Göranssons Edda, sid. 62.

hos Asarne, når Thor kom hem, som nu war åt Öster på ett tåg mot Trollen. Fram på Wintern hade det hunnit långt med förskansningen; den war så hög och stark, att ingen kunde den angripa. Då endast tre dagar woro öfrige af Wintern, hade Byggmästaren kommit till Borgtaket. Gudarne höllo då råd, och sporde hwarandra, hwem som warit Upphofsman dertill, att gifta bort Freja till Jotunheim, eller förstöra Luften och Himmelen derigenom, att Sol och Tungel borttogos och gåfwos åt en Jätte. Då befanns, att detta onda råd kommit från Loke, såsom wanligt, och de hotade honom med en neslig död, om han icke kunde finna utwäg rygga förbindelsen med Byggmästaren. Då Gudarne anföllo Loke, blef han rådd, och swor att så tillställa, att Byggmästaren, ehwad det än kunde gälla, icke skulle erhålla någon betalning. Ännu samma afton, då Byggmästaren for ut efter Sten med Hästen Swadilfar, kom ett Sto framspringande ur Skogen, och wrenskades åt Hästen. Denne blef nu bångstyrig, sönderslet tömmen, lopp till skogs, och Byggmästaren efter, för att taga honom. Så lupo de hela natten, och arbetet försummades. Dagen derpå blef icke heller bygdt såsom wanligt. Då Byggmästaren märkte, att han icke skulle få sin byggnad färdig, antog han sin Jätteskepnad. Då Asarne det sågo, aktade de ej

sin

sin Ed, utan kallade på Thor. Han kom straxt, höjde sin Hammare Mjolner, och betalte byggnadslönen med den, i stället för Sol och Måne. Wid första slaget krossade han Jättens hufwudskål, och sände honom ned i Niflheim. Stoet födde en kort tid derefter ett Föl med åtta fötter, som blef den ypperste Häst Gudar och menniskor weta att omtala, och kallades Sleipner. Således säger Woluspa:

Då gingo alla Gudar,
de högthelige,
till deras-Rådsal,
och slogo derom råd
hwem luften hade
med mörker blandat,
eller Oddurs Mö
åt Jättar gifwit.
Då brötos Eder,
Ord och Löften,
och all förening,
som ingången war.
Det gjorde Thor.
Han är ondsinnad.
Ej är han fredsam
då han hör slikt *).

Då sporde Gangler: Hwad är att berätta om Skidbladner, som skall wara det bästa Skepp? Har swarade. Det är det bästa och konstigaste: men Naglfare, som Muspels

*) Sandwig, sid. 47, 48. Voluspa Resenii, Stroph. 25, 26.

spels Söner äga, är det största. Några Dwärjar, Söner af Iwaldr, gjorde Skidbladner, och gåfwo det åt Frejr. Det är så stort, att alla Asar kunna derpå wara om bord med Wapen och Rustning, och så fort Seglen hissas, har det Medwind (Bör), hwart än det styr sin kosa. När man icke behöfwer att segla dermed, då är det gjordt af så många stycken, och med så mycken konst, att man kan lägga det tillsamman, såsom ett kläde, och bära det i sin pung *).

Tolfte Kapitlet.

Några Thors äfwentyr **).

Gangler frågade: Har Thor aldrig kommit någonstädes, der han funnit något så mäktigt, att det warit honom öfwerlägset i Styrka eller Trolldom? Då swarade Har: Jå, tänker jag, weta att derom tala, och mycket wanskligt har han likwäl genomgått. Men om än något warit så swårt, att Thor icke kunnat gå derifrån med seger, så är det något,

*) Om Skidbladnir handlas äfwen i Heims kringla, T. 1, sid. 11.

**) Dessa har Oelenschläger besjungit i Skaldestycket: Thors Resa till Jothunheim.

något, hwarom man icke bör tala; ty man äger annars bewis nog — hwilket äfwen alla böra tro — att Thor är den mäktigaste. Då sade Gangler: Så har jag dock nu frågat om något, som ingen kan beswara. Då sade Jafnhar: Wi hafwe hört om händelser, som förekomma oß otrolige; men nära sitter den, som dem wäl känner, och du må tro, att han icke ljuger nu första gången, som aldrig ljugit förr. Då swarade Gangler: jag will då stå och afbida, om på min fråga något swar följer, och i annat fall förklarar jag Eder att Jären öfwerwunna. Då swarade Thridi: Det är nu uppenbart, att han ändteligen will weta, det wi blott nödigt wille förtälja.

Början af denna händelse är, att Auku-Thor körde med sina Bockar, och med honom Asa-Loke. De kommo en qwäll till en Bonde, och fingo der Nattläger. Thor tog sina Bockar, slagtade dem, lät flå dem, och lägga dem i en kittel. Då de woro kokte, satte Thor sig att äta nattward, och böd mannen spisa med, tillika med hans twå barn, hwaraf sonen hette Thialfe, och dottern Röska. Thor lade Bockskinnen wid sidan af eldstaden, och sade att Bonden samt barnen skulle kasta benen på skinnen. Thialfe hade lårläggen af den ena Bocken, som han slog sönder med sin knif, för att komma åt märgen. Thor blef

der

der öfwer natten. Om morgonen nyß före dagningen, steg han upp, klädde sig, tog Hammaren Mjolner, lyfte den i wädret, och wigde dermed Bockskinnen. Bockarne reste sig då upp; men en war halt på det ena bakbenet. Då Thor såg det, sade han, att antingen måste Bonden, eller hans Folk hafwa oförsigtigt medfarit benen, efter den ena låggen war bruten. Jag behöfwer ej här att widlyftigt förtälja, huru förskräckt Bonden blef, när han såg Thor rynka sin panna. Thor knäppte händerna så hårdt om Hammarskaftet, att knogarne på hans fingrar hwitnade. Bonden och hans husfolk bådo om fred, tillbjudande i ersättning allt hwad de ägde. Då Thor såg deras rädsla, förswann hans häftighet. Han blef blidkad, och lät sig nöja med att taga af Bonden hans barn Thialfe och Röska. De blefwo på hans tjenare, och följde honom sedan beständigt. Han qwarlemnade då sina Bockar, och begaf sig widare fort på resan till Jothunheim, österut långs med hafwet. Han samm öfwer det djupa hafwet, och gick i land, tillika med Loke, Thialfe och Röska. Då de hade wandrat en kort stund, kommo de till en owanligt stor Skog, der de blefwo gående hela den dagen, till mörkret. Thialfe, som war en serdeles snäll fotgångare, bar Thors matsäck. Då det nu blef mörkt, sökte de sig ett nattläger och funno en Hydda,

da, som war mycket rymlig. Wid ändan war en ingång, jämnbred med sielfwa Hyddan. Der förblefwo de öfwer natten. Wid midnattstid märkte de en stark Jordbäfning, hwarwid Jorden skakade under dem, och Huset skälf. Då steg Thor upp, och kallade på sina följeslagare. De letade för sig, och funno en Sidbyggning till höger, i hwilken de gingo in. Thor satte sig i dörren, de andre sutto längre in, och woro mycket rädde. Thor hade sin Hammar i sin hand, för att dermed förswara sig. De hörde mycket buller och gny. Då det började att gry för dagen, gick Thor ut, och fick då syn på en Man, som låg der i grannskapet. Han war mycket stor, och snarkade förskräckligt. Då begrep Thor, hwad det war för ett larm, de hade hört om natten. Han spände om sig Bältet, hwarwid hans Gudomsstyrka ökades. I samma stund waknade Mannen, och steg straxt upp. Man berättar, att Thor då icke wågade att slå honom med Hammaren, men frågade honom efter hans namn. Han kallade sig Skrymner. Icke behöfwer jag, sade han, fråga dig om ditt namn, ty jag wet att du är Asa-Thor, men hwar har du gjort af min Handske? Han räckte sig då ned, och tog upp Handsken. Thor blef då warse, att det war den Hydda, hwari han hade tillbringat natten, och att utbyggnaden war Handskens tumm-

finger *). Skrymner frågade, om de skulle följas åt. Thor sade ja. Skrymner löste upp sin matsäck och föreslog att äta dagward, hwarom Thor och hans sällskap woro ense med honom. Skrymner tillböd dem att lägga sitt matförråd tillsamman, hwartill Thor war willig. Jätten band då all maten i en Påse, tog den på nacken, och gick förut öfwermåttan starkt. Sent om qwällen uppsökte han dem nattläger, under en stor Ek. Han sade till Thor: att han wille lägga sig att sofwa; de kunde taga Matsäcken och hålla sin måltid. Skrymner föll i sömn, och snarkade starkt. Då Thor skulle företaga att lösa upp Matsäcken, inträffade den otroliga händelsen, att han icke kunde få lös en enda knut, ej heller wille någon af bandets ändar gifwa efter **). Då han ser att det på intet sätt wille lyckas, blir han förbittrad, griper Hammaren Mjolner med båda händer, och slår den i hufwudet på Skrymner. Denne wak-

nar

*) I Harbarz-liod (Edda Sämundi, sid. 103) anföres detta Thors wistande i Skrymners Handske, såsom ett bewis på hans feghet, som det dock, såsom berättelsen här lyder, icke tyckes wara. Man ser endast, hwilken liten och obetydlig man Thor war i jemförelse med den gigantiske Skrymner.

**) Denna Thors wanmakt, då han icke förmådde att upplösa de af Jätten tillsnörade remmar, tillwitades honom af Loke i Ägisdrecka (Edda Sämundi, sid. 178).

nar derwid, och frågar om ett Löf af Trädet föll ned på hans hufwud. Tillika sporde han om de nu hade fått mat, och wero sångfärdige. Thor swarade att de nu wille lägga sig. De gingo derpå bort under en annan Ek. Wid midnattstid hörde Thor Skrymner snarka så hårdt, att det dånade i Skogen. Han steg då upp, gick till honom, höjde hammaren i wädret, och slog honom midt i pannan, så att han kunde märka, att det främsta af hammaren tryckts in i hufwudet. I det samma waknar Skrymner och frågar: Hwad är det? Faller ett Axkorn ned på mitt hufwud? Eller hwarföre wakar du Thor? Thor trädde hastigt tillbaka, och swarade, att han nyß waknat, samt att det nu war midnatt, och således tid att sofwa än längre. Då beslöt Thor, att om han kunde komma att gifwa honom det tredje slaget, skulle han aldrig mera se dagens ljus, och låg nu och afbidade att Skrymner hunnit falla rätt i sömn. Mot dagen märker han, att Skrymner sofwer starkt. Han stiger då upp, går dit, höjer Hammaren i wädret med all sin kraft, och slår honom på tinningen så, att Hammaren sönk in ända till skaftet. Skrymner reste sig upp, strök sig om kinden, och sade: månne några Foglar sitta i Trädet öfwer mig? Det förekommer mig, såsom något moß *) föll af grenar-

*) Någon fjäder. Göranssons Edda, sid. 71.

na ned på mitt hufwud. Är du waken Thor? Det är nu tid att stiga upp och kläda sig, fastän I nu icke hafwen rätt långt till den Borg, som heter Utgård *). Jag har hört er inbördes hwiska om, att I tyckten mig icke wara liten till wäxt; men när I kommen till Utgård, skolen I få se större Män. Jag will gifwa er ett godt råd: skryten icke, ty sådana Småswänners stora ord skall Utgårda-Lokes Hoffolk icke wäl kunna fördraga. Dock om I wiljen lyda mitt råd, så wänden hällre om; det skall bekomma er myċket bättre. Men wiljen I ändtligen fortsätta resan, så hållen åt Öster; min wäg leder Norr åt, till desse Fjäll, som I der sen. Skrymner tog derefter matsäcken på ryggen och gick från dem in i Skogen.

Thor gick nu fram åt wägen tillika med sitt Reseställskap; de fortforo att gå intill middagen. Då sågo de en Borg ligga framför sig på en stor slätt, så hög, att de knapt kunde se öfwer den. De gingo närmare, och kommo framför Borgporten till en grind, som war tillstängd. Då Thor icke förmådde att öppna den, kröpo de mellan grindstängerne. De fingo syn på en stor sal, och gingo dit. Då de funno dörren öppen, gingo de derin, och sågo der många Män, hwaraf de flesste woro myċket store, sitta på twå bänkar. Der-

efter

*) Midgård. Göranssons Edda, sid. 72.

efter nalkades de Konungen Utgårda-Loke, och helsade honom. Han wärdigades knappt att se på dem, och sade med ett smålöje: sent är att spörja sanna tidningar långwäga från, eller förhåller det sig annorlunda, än jag tänker? Är denne Pilt Auku-Thor? Eller är du kanske större än mig synes? Till hwilka Idrotter ären I, följeslagare, beredde? Bland oß täles ingen, som icke utmärker sig genom en eller annan konst eller wetenskap. Då swarade den som sist kom in, nemligen Loke: Jag kan den konst, hwarpå jag är färdig att aflägga prof, att här är ingen närwarande, som kan äta sin mat fortare än jag. Då swarade Utgårda-Loke: Det är nog en rigtig konst, om du förmår det, och det wilje wi pröfwa. Han kallade då från bänken fram en man, som hette Loge, att han skulle täfla med Loke. Man tog ett Tråg, fullt af kött, och satte det på golfwet, hwarefter Loke satte sig wid den ena ändan och Loge wid den andra. De åto bägge det bästa de kunde, och möttes midt i Tråget. Loke hade ätit allt köttet af benen, men Loge deremot både köttet, benen, och tråget derjemte. Alla woro derom ense, att Loke hade tappat Leken.

Då frågar Utgårda-Loke: Hwad konst den unge mannen förstod sig på? Thialfe swarade: att han wille försöka att på Skidor löpa

kapp med hwem Utgårda-Loke wille dertill utse. Utgårda-Loke swarade: att det war en god Idrott, men tillade, att han måste bereda sig till mycken hastighet, om han tänkte segra i denna kamp; nu skulle det snart gå för sig. Han stiger derpå upp, och går ut. Det war en mycket god Rännarebana, framåt den jämna slätten. Utgårda-Loke kallade på en ung man, som hette Huge, och bad honom löpa i kapp med Thialfe. Derefter utsatte de det första målet. Huge upphann det så långt förut, att han wid banans ända wände sig om, och lopp emot Thialfe. Då utbröt Utgårda-Loke: du måste sträcka bättre ut, Thialfe, om du skall winna. Så mycket bör jag säga, att hit har aldrig förr kommit någon, som har warit snabbare till fots. De bestämde nu ett annat Skidmål. Då Huge war wid ändan, och wände tillbaka, war det ett långt Pil-skott *) till Thialfe. Då sade Utgårda-Loke: Wäl löper Thialfe; men knapt winner han dock segren: det skall nu wisa sig, når wi bestämme det tredje målet. De lupo nu på banan tredje gången, och då Huge hade nått målet, war Thialfe icke en gång kommen till midten. Alla funno enhälligt att dessa prof nu kunde wara tillräckliga.

Då frågar Utgårda-Loke Thor, hwilka de Idrotter woro, hwarigenom han wille wisa sig

för

*) Kolf-skott. Göranssons Edda, sid. 74.

för dem, på ett sätt, swarande mot det rykte, som gick om hans storwerk. Thor swarade, att heldst wille han täfla i drickande med någon af hans män. Utgårda-Loke samtyckte dertill, gick in i Slottet, och lät taga fram ett Horn, hwarur hans Hofmän woro wane att dricka. Han sade åt Thor: att dricka ut detta Horn på en gång, är wäl drucket; somlige dricka det ut i twå gånger; men ingen är så usel att dricka, att han icke kan tömma det i tre. Thor såg på Hornet, och tyckte icke att det war stort, fastän det war temligen långt. Han war mycket törstig, höll det för munnen, och swälgde storligen, i tanka att icke behöfwa se huru mycket det sönk i hornet. Då han icke orkade mera, och såg i Hornet, märkte han att deri war nästan lika mycket nu som förr. Utgårda-Loke sade: Något drack du, men ändå icke så mycket; jag kunde aldrig hafwa trott, att Åsa-Thor icke kunde dricka mera; men derom är jag säker, att du dricker det ut andra gången. Thor, i stället att swara, sätter Hornet för munnen i tanka, att dricka mera än förr. Han drack så länge han förmådde, men såg dock att Hornets spets icke wille opp, som han wäntade. Då han tog Hornet från munnen, tyckte han att det hade sjunkit mindre denna, än den förra gången. Dock kunde man nu bära det, utan att spilla deraf. Då sade

Utgårda-Loke: Huru går det Thor? nu skulle du icke lemna af dricken mera, än du hade i sinnet. Jag tycker, att skall du tömma ut Hornet den tredje gången, så blifwer den dricken den största. Här kan du icke blifwa ansedd för en så stor man, som Asarne kalla dig, om du icke utmärker dig mera i andra mål, än mig tyckes du gör i detta. Öfwer detta tilltal blef Thor wred, satte Hornet för munnen, och drack af alla krafter. Då han såg i Hornet, war det dock något sjunket. Han gaf då från sig Hornet, och wille icke dricka mera. Då sade Utgårda-Loke: Nu är det uppenbart, att din makt ej är så stor, som wi tänkte. Will du leka mera? Thor swarade: ännu will jag göra flera prof. För öfrigt undrar jag, om hemma hos Asarne en sådan drick skulle kallas liten. Hwad lek wiljen I föreslå? Utgårda-Loke swarade: att häfwa upp min Katt från jorden, är unga swänners lek, och jag hade aldrig ämnat att bjuda Åsa-Thor det, om jag icke hade sett, att han icke är den man, som jag hade tänkt. Derpå sprang en owanligt stor grå Katt, fram på Salsgolfwet. Thor gick till, tog den under qweden, och lyfte honom i wädret. Katten krökte ryggen, i samma mån som Thor upplyfte honom.

Slutligen, då Thor hade lyftat så högt han kunde, sträckte Katten upp den ena fo-

ten, och widare kunde Thor icke komma. Utgårda-Loke sade: det gick som jag trodde; Katten är mycket stor, och Thor är låg och liten, i jemförelse med dem, som här äro närwarande. Thor swarade: Så liten jag är, så uppmanar jag nu en hwar som lyster, att brottas med mig; nu är jag wred. Utgårda-Loke swarade, seende sig om åt bänkarne: Här är ingen man inne, som icke skulle anse det för barnwerk att brottas med dig. Imedlertid, kalla in den gamla Qwinnan Ella, min fostermoder; med henne skall Thor pröfwa styrka, om han lyster. Hon har fällt karlar, som alla warit starkare än Thor. Derefter inkom i Salen en gammal Qwinna, som Utgårda-Loke sade skulle brottas med Asa-Thor. Kort sagdt, kampen aflopp så, att ju starkare Thor mödade sig, ju fastare stod hon. Nu begynte hon att slå krokar; straxt wacklade Thor, och en hård armryckning började. Länge dröjde det ej, förrän Thor föll på sitt ena knä. Utgårda-Loke gick då fram och bad dem hålla upp, med tillägg, att Thor icke tordes bjuda ut flere wid hans Hof. Det led nu åfwen mot natten; han anwiste Thor och hans Stallbröder rum; de fördröjde der natten öfwer, och blefwo wäl bemötte. Följande morgonen, så snart det blef dager, uppstego de främmande, klädde sig, och beredde sig att fara bort. Då kom Utgårda-

Loke,

Loke, och lät sätta fram ett bord. Der saknades icke god wälplägning, hwarken mat eller drick. Då de hade spisat, begåfwo de sig på resan. Utgårda-Loke följde med dem utanföre Borgen, och wid skillsmässan frågade han Thor, huru han tyckte att resan aflupit, eller om han hade funnit någon mäktigare Man. Thor swarade, att han icke kunde säga annat, än att deras inbördes företag hade ländt honom till mycken wanheder, och det wet jag — tillade han — att I skolen kalla mig en liten Man, hwaröfwer jag är högst mißnöjd.

Utgårda-Loke swarade honom, nu skall jag säga dig det rätta sammanhanget, sedan du är kommen ut af Borgen, dit du, om jag lefwer och får råda, aldrig mera skall komma, och dit du aldrig skulle hafwa kommit, om jag hade wetat, att du ägde en så stor makt, och att du så nära hade fört oß i en stor olycka. Allt har tillgått genom synwändningar. Första gången mötte jag dig i skogen, och då du skulle lösa Matsäcken, hade jag tillsnörat den med Jernband, hwarföre du icke kunde finna medlet att öppna den. Derefter slog du mig tre gånger med Hammaren. Det första slaget war swagast, och dock hade det bliswit min bane, om det hade träffat. Du såg wid min Borg en klippa med tre fyrkantiga Dalar ofwanpå, hwaraf den ene war den djupaste: desse woro de tre hål, din Hammar

war hade gjort. Klippan satte jag mot slaget, utan att du kunde se det. På samma sätt gick det äfwen till wid Lekarne, då I täfladen med mitt Hoffolk. Hwad den första angår, då Loke gjorde sitt prof, war sammanhanget detta: Loke war mycket hungrig och åt starkt; men den som hette Loge (Låga), det war Elden, som förtärde likaså wäl Tråget som Köttet. Den Huge, med hwilken Thialfe skulle löpa i kapp, war min Tanke, med hwilken det war omöjligt för honom att måta sig. Då du drack af Hornet, och tyckte att det förslog så litet, war det ett stort Under, som jag aldrig hade trott kunna ske. Den ena ändan af Hornet stod i Hafwet, som du icke såg. När du nu kommer till Hafwet, skall du få se huru mycket sjön är minskad af hwad du drack. Det heter nu Ebb. Än widare sade han: Icke heller syntes mig mindre underligt, att du lyftade Katten; och sannt att säga, blefwo alla rädda, då de sågo att du lyftade hans ena fot från jorden. Ty det war ingen sådan Katt, som du trodde; det war egentligen MidgårdsOrmen, som omringar alla Länder. Knappt hade den längd till, att stjert och hufwud kunde nå jorden, och du lyftade den så högt, att det war blott kort till Himlen *). Det war äfwen ett stort under

wid

*) Mot denna mening, som synes sakna tydlighet, finnes i Göranssons Edda intet swarande.

wid din brottning, att du stod så långe, och blott föll på det ena knäet, då du brottades med Ella, ty ingen har warit, ej heller skall han komma, som Ella (Ålderdomen) ej skall öfwerwinna. Nu må wi då åtskiljas, och det är bäst för oß på båda sidor, att jag icke oftare får Edert besök. Jag kan också en annan gång omhwärfwa min Borg med sådana eller andra Trollkonster; så att I aldrig skolen kunna uträtta något emot mig.

Då Thor hörde detta tal, tog han till sin Hammar och lyfte upp den i wädret; men då han wille slå till, ser han hwarken Utgårda-Loke, eller Borgen, utan blott en skön och wid Slätt. Han gick då sin wäg tillbaka, ända till deß han kom till Thrudwang. Man kan försäkra, att han hade föresatt sig, om det wille lyckas honom, att åter angripa MidgårdsOrmen, hwilket åfwen sedan skedde.

Nu menar jag, war Hars ord, att ingen kan förtälja dig mera om Thors resa. Då sade Gangler: Utgårda-Loke måste wara en mycket betydande Man, och hafwa mycket att skaffa med Synwändningar och Trolldom? Också wisar sig hans anseende deri, att han har Hofmän, som äga så mycken makt. Men har då Thor aldrig hämnats? Har swarade: ej är det obekant, oaktadt det ingenstädes finnes beskrifwit, huru Thor tog ersättning

för

för denna resa, som nu är omtalad. Han dröjde icke länge hemma, förrän han så hastigt for åter bort, att han hwarken fick Bockar eller Resesällskap med.

Han gick ut som en ung Man af Midgård, och kom en afton till en Jätte, som hette Ymer *). Thor förblef der natten öfwer. I dagningen steg Ymer upp, klädde sig, och gjorde sig färdig att ro ut på sjön att fiska. Thor steg också upp, klädde sig, och bad Ymer att han måtte få följa med. Ymer swarade, att han ej kunde hafwa mycket gagn af honom, då han war så liten och ung, och — tillade han — du skall frysa, om jag ror så långt ut, och blir så länge borta, som jag är wan. Thor sade, att han kunde wäl ro, och det blefwe owißt, hwem af dem som först skulle begära att söka land igen. Thor blef tillika så wred på Jätten, att det war nära, att han straxt hade låtit honom smaka Hammaren. Dock lät han derwid bero, ty han ämnade att pröfwa sin styrka på ett annat sätt.

Han frågade derefter Ymer: hwad de skulle hafwa till Lockbete, och fick till swar, att det finge han sjelf skaffa sig. Han gick då bort, dit han såg en hop, Ymer tillhöriga, Oxar, af hwilka han tog den största, slet af

hans

*) Eymer. Göranssons Edda, sid. 80.

hans hals *), och förde hufwudet med sig till sjön. Ymer hade redan skjutit båten ut i wattnet. Thor gick om bord, satte sig bak i båten, fattade årorne och rodde så, att Ymer måste tillstå att det tog en god fart. Ymer rodde tillika i fören, så att rodden gick mycket hastigt, och det dröjde icke länge, förrän Ymer anmärkte, att de nu woro komne till det ställe, der han plägade fiska. Thor sade att han hade lust att ro mycket längre ännu, och rodde de då widare ett godt stycke. Då sade Ymer, att de woro komne så långt ut, att det war farligt att der uppehålla sig för Midgårds-Ormen. Thor sade att han wille ro ännu något längre, hwilket ock skedde. Ymer war på intet sätt glad deröfwer. Thor drog omsider in årorne, tillagade en mycket stark Metref, som war försedd med en icke mindre eller swagare krok. Sedan Oxhufwudet blifwit satt derpå, kastades den ut, och gick till botten. Man måste tillstå att Thor här ej mindre narrade MidgårdsOrmen, än UtgårdaLoke hade gäckat honom, då han med sin hand skulle

*) På det Poetiska Språket heter detta:
Thursers bane
bröt af Tjuren
begge hornens
höga säte.
Se Sandvigs Edda, II. sid. 61; och Originalet i Hymisquida i Edda Sämundi, sid. 130.

skulle lysta Ormen. MidgårdsOrmen gapade öfwer Oxhufwudet *), hwarwid kroken gick in i hans käft. Då Ormen märkte det, drog han till, så häftigt, att bägge Thors näswar stöttes emot kanten af Båten. Thor blef nu wred, antog sin Gudomsstyrka, och spjernade emot så starkt, att bägge hans ben gingo igenom Båten, och blefwo stående på bottnen. Derpå drog han upp Ormen på kanten, och i sanning har ingen sett en förskräckligare syn, än då Thor hwäßte ögonen på Ormen, och denne blängde och utbläste sitt etter. Man säger, att Jätten Ymer skiftade färg och bleknade af ångest, då han såg Ormen, och wattnet strömmade in i båten; men just i det samma, som Thor grep Hammaren och lystade den i wädret, famlade Jätten till med sin knif, och skar af Thors ref, hwarwid Ormen åter sönk ned i Hafwet. Thor kastade nu wäl Hammaren efter den; man säger äfwen, att han slog af deß hufwud; men det sanna är, att MidgårdsOrmen ännu lefwer, och ligger i Hafwet. Thor slog derefter med sina näswar Jätten i hufwudet, så att han störtade baklänges öfwer bord och wände benen i wädret. Thor wadade i land.

Tret-

*) "Gein wed agni" (hiavit ad escam) heter det i Originalet i Hymisquida. Se Edda Sämundi, sid. 132. Sandvig, 2:dra Häftet, sid. 62.

Trettonde Kapitlet.

Balders död *) och Lokes straff.

Då frågade Gangler: har annars någon widare märklig händelse inträffat bland Asarne? I sanning war detta en dräplig Handling, som Thor här utförde. Då swarade Har: jo wißt finnas händelser att förtälja, som äro för Asarne långt wigtigare; såsom följande:

Balder den gode, hade swåra drömmar att hans lif war i fara **). Då han för Asarne berättade sina drömmar, rådplågade de derom, och det blef beslutadt, att för Balder utbedja säkerhet mot all möjlig fara. Frig tog då ed af Eld, Watten, Jern, alla slags Malmer, Stenar, Jorden, Träd, Sjukdomar, Djur, Fåglar och Etter-Ormar, att de icke skulle skada Balder.

Då

*) Denna sköna Myth om Balder, är ämnet för de twänne berömde Dramatiska Arbetena: Balders död, af Ewald, och (ännu mera Edda-måsfigt) Balder hin gode, af Oelenschläger. Jemför Gräters Bragur, 2:dra Band, sid. 1—42, 133—142, 158—173.

**) Med dessa sanningsfulla Drömmar begynnes det gamla Skaldestycket Wegtams-qwida, som är utgifwet i Edda Sämundi, sid. 234—250. På Danska finns det hos Sandvig, i 2:dra Häftet, sid. 15—22. På Tyska i Herders Volkslieder, 2:ter Theil, sid. 197—200; i Bragur, 2:dra B. sid. 162—173.

Då detta war fastställdt och alla wetterligt, föllo Balder och Asarne på det skämt, att han skulle framstå i församlingen, och några af dem skulle skjuta på honom, andre hugga, andre åter kasta med Sten, och ehwad de gjorde, hade han ingen skada deraf, hwilket alla tyckte wara för honom mycket årefullt.

Då Loke, Laufeyas son, såg detta, förtröt det honom. I en qwinnas skepnad begaf han sig bort till Fensala till Frig. Frig frågar Qwinnan om hon wißte hwad Asarne förehade i deras församling. Hon swarade: att alle sköto till måls på Balder, utan att det på något sätt skadade honom. Då sade Frig: ja icke skola Wapen eller Träd skada Balder; jag har tagit ed af dem alla. Då frågar Qwinnan: Hafwa då alla möjliga ting swurit dig, att skona Balder? Frig swarade: Wäster om Walhall wäxer en Telning, som heter Misteltein; den syntes mig för ung, att kräfwa Ed af *). Derpå bortgick Qwinnan.

Loke drog nu upp Misteltein med rötterna, och gick dermed till församlingen. Höder, som war blind, stod ytterst i manringen. Loke tilltalade honom och frågade: Hwarföre skjuter du ej på Balder? Dels, swarade han, kan

*) Se Woluspa i Resenii Upplaga af 1665, den 31, och i Upplagan af 1673, den 32 Stroph. Jemför Woluspa i Herders Volkslieder, 2:ter Theil, sid. 188. Sandvig, 1:sta Häftet, sid. 50.

kan jag icke se honom, och dels har jag intet Wapen. Då sade Loke: Du borde dock, likasom de andre, bidraga till Balders åra. Jag skall wisa dig hwar han står; skjut så på honom med denna Käpp. Höder tog Misteltein och sköt mot Balder efter Lokes anwisning *). Skottet genombårade honom, och han föll död till Jorden. Detta år den aldrastörsta olycka som träffat Gudar och Menniskor.

Genom Balders död blefwo Asarne såsom mållöse, och miste all fattning, så att de icke sansade sig att upptaga Liket. Den ene såg på den andre, och alle andades hämd mot Upphofsmannen. Men som det war på en helig fristad, kunde de dock icke straxt taga hämd. Då de ändteligen kommo något till sig, war det först som gråten bröt fram så stark, att de icke förmådde att skildra deras sorg för hwarandra.

Oden tog sig så mycket mera denna olycka nära, som han båst kunde dömma, huru stor afbråck och förlust Asarne ledo genom Balders afgång.

Då Gudarne något återhämtat sig, sporde Frig: hwem af Asarne som wille winna hennes ynnest, och rida till Underwerlden, för att försöka om han kunde finna Balder, och

*) I Ägisdrecka i Edda Såmundi, sid. 162, skryter Loke sjelf af, att han war orsak till Balders död.

och då bjuda Hel Lösningspenningar, om hon wille låta Balder komma tillbaka till Asgård? Hermod den snare, Odens son, åtog sig denna Beskickning. Man framförde Odens håst Sleipner. Hermod satte sig på den, och red åstad.

Asarne togo Balders lik och förde det till sjön. Balders Skepp, som hette Hringhorna, och war owanligt stort, wille Gudarne draga ut, för att bränna hans Lik derpå. Men Skeppet gick ej af stället. Man sände då bud till Jotunheim efter Jättequinnan Hirrokin. Hon kom, ridande på en Warg, och hade Huggormar till tyglar. Då hon steg af sin håst, satte Oden fyra starka Kämpar (Berserkar), att taga wara på honom; och de kunde dock icke hålla honom på annat sätt, än att lägga honom ned till jorden. Hirrokin gick till Förstäfwen, och stöt Skeppet ut i ett tag, så, att elden stod efter på de underlagde rullarne, och hela jorden skalf. Häråfwer blef Thor förbittrad, och grep sin Hammare, för att sönderkrossa hennes hufwud; men alle Gudarne bådo för henne.

Balders döda kropp blef nu utburen på Skeppet. Hans maka, Nanna, Nefs dotter, grämde sig så, att hennes hjerta brast, och hon dödde. Hon blef äfwen lagd på Bålet, som då antändes. Thor stod bredwid och wigde Bålet med Mjolner. För hans fötter sprang

en Dwärg, wid namn Litr. Honom spjernade Thor med sin fot opp i elden, så att han ocksä blef bränd.

Denna likfärd bewistades af mångahanda folk. Först och förnämligast af Oden med Frig, samt Walkyriorne. Frejr åkte i en Wagn, förspänd med den Galt, som heter Gullinborste eller Slidrugtanne. Heimdal red på hästen Guldtopp. Freja körde med sina Kattor. Dit kom åfwen en hel flock Rimthussar och Bergresar.

Oden kastade på Bålet Gulddringen Draupner, som sedan fick den egenskap, att hwar nionde natt drypa åtta likaså präktiga Ringar af den. Balders häst lades ock på Bålet, samt allt hans Ridtyg.

Om Hermod förtäljes, att han red nie nätter och dagar, igenom mörka och djupa Dalar, och fick icke ljus att se, förrän han kom till än Gjal, och red öfwer Gjallarbron, som är belagd med skinande Guld.

Modguder, den Mö hwilken bewakar Bron, tillsporde honom om hans namn och ätt. Hon tillade: förledne dag, då fem flockar döda Menniskor redo öfwer Bron, dånade den icke så mycket derwid, som nu under dig allena; icke heller har du dödsfärg; hwi rider du på de dödes wäg? Hermod swarade: jag söker Balder. Har du sett honom i dessa nejder? Hon sade, att Balder war redan öfwer

wer Gjallarbron; men, tillade hön, nedföre och nordligt går wägen till Hel.

Då red Hermod widare fram, till deß han uppnådde Gallerwerket, som omger Hels boning. Här steg han af hästen, spände gjorden fastare, satte sig igen på den, och gaf den sporrarne; hästen satte strax högt öfwer Gallerwerket. Hermod red derpå bort till Palatset, steg af, och gick in, der han såg Balder, sin broder, sitta på den förnämsta platsen.

Hermod blef der natten öfwer. Om morgonen frågade han Hel, om Balder finge rida hem med honom, föreställande henne, hwilken sorg som rådde bland Asarne.

Hel swarade: det skall nu wisa sig, om Balder war så allmänt älskad, som man sade; ty derest alla ting i werlden, så lefwande som döda, begråta honom, skall han få lof att komma åter till Asarne, men deremot förblifwa hos Hel, om någon undskyller sig, eller icke will gråta.

Derefter gick Hermod. Balder ledsagade honom ur Salen, tog Ringen Draupner, och skickade den Oden till åminnelse. Nanna sände deremot några qwinnoprydnader *) åt Frig, och åt Fylla en Guldring. Hermod red derpå hem till Asgård, och förkunnade allt hwad han hade hört och sett.

*) Sin Gördel. Göranssons Edda, sid. 85.

Asarne sände nu bud öfwer hela werlden, och bädo att man wille gråta Balder ur Hels wäld. Alla gjorde det: Menniskor, Djur, Jorden, Stenarne, Träden, och alla Malmer, såsom man äfwen ser, att dessa ting gråta, när de komma från frost i wärme. Då sändebuden, efter wäl förrättadt ärende, kommo hem, funno de i en Håla en Jätteqwinna, som hette Tok *). De bädo äfwen henne begråta Balder. Hon swarade så:

Tok må gråta
med torra ögon
öfwer Balders död.
Hwarken i lif eller död,
af honom jag haft godt.
Hel behålle sitt rof!

I allmänhet tror man, att denna Tok war Loke, Laufeyas son, som tillfogat Asarne så mycket annat ondt.

Härwid erinrade Gangler: Det war i sanning en stor ogerning Loke åstadkom; först då han wållade Balders död, och widare då han war orsak, att han icke blef utlöst från Hel. Fick han intet straff för detta sitt missdåd?

Har swarade: jo det blef honom wedergällt, så att han länge skall minnas det.

Gudarne blefwo, såsom billigt war, ytterst uppbragte emot honom. Han sprang då bort,

*) Dokt. Göranssons Edda, sid. 85.

bort, och dolde sig på ett berg. Här byggde han sig ett hus med fyra dörrar, för att kunna hafwa utsigt åt alla håll. Ofta om dagen förbytte han sig i skepnad af en Lax, och gömde sig i Farangers *) Forß. Han trodde att Asarne icke lätt skulle uppfinna någon konst att fånga honom i forßen.

En gång, då han satt i sitt hus och sammanslåtade garn, såsom då man binder Fisknät, och elden brann för honom, såg han att Asarne icke woro långt borta. Oden hade nemligen från Lidskjalf blifwit warse, hwar han uppehöll sig.

Han sprang då strax ut i Ån, sedan han först kastat Nätet på elden.

Då Asarne kommo fram, gick den wisaste af dem, Qwaser, först in, och som han såg Askan af det brända garnet på elden, begrep han att detta måtte wara en inrättning för att fånga Fisk, hwilket han sade Asarne.

Derpå togo de Hampa och gjorde ett Nät efter det, som de kunde se på Askan, att Loke hade gjort; och då det war färdigt, gingo de ut till Ån, och kastade det i forßen. Thor höll garnet wid den ena sidan, och alla Asarne drogo på den andra. Loke smög bort, och lade sig mellan twå stenar, så att garnet gick öfwer honom, oaktadt de wäl kunde märka att derwid war något lefwande.

De

*) Franangers. Göranssons Edda, sid. 86.

De kastade ut Nätet andra gången; och bundo tillika något derwid, så att det blef så tungt, att ingen ting möjligen kunde slippa under. Loke drog sig före garnet; och då han såg att Flodens utlopp i Hafwet war nära, så sprang han öfwer garnet, och tillbaka upp i forßen.

Då Asarne sågo hwartåt han nu ställde sitt lopp, tågade de åter upp till wattenfallet, och delade sig i twå hopar. Thor wadade midt i floden, utemot hafwet. Loke hade nu walet, antingen att med lifsfara sätta ut i sjön, eller att åter löpa öfwer garnet. Det sista giorde han med mycken raskhet. Thor grep efter honom, och fick honom fatt, men han halkade i handen på honom, så att Thor först fick honom rätt fast wid stjerten. Af denna anledning är Laxen spetsig baktill.

Nu war ingen nåd för Loke. De förde honom ned i en Håla, och togo tre klippestycken, som de uppreste och slogo hål igenom.

Derpå togo de Lokes söner Wale och Narwe. Wale förändrade de i en Wargs skepnad, hwarefter han sönderref sin broder; med hwars tarmar Asarne bundo Loke öfwer de tre klippspetsarne *). Den ena stod under hans skuldror den andra under länderna, och den tredje under knäwecken; och blefwo banden till Jern.

Skade

*) Jemför Ägisdrecka i Edda Sämundi, sid. 180; samt Göranssons Edda, sid. 87.

Skade hängde upp öfwer honom en Etter-Orm, så att giftet från densamma skulle drypa ned på hans ansigte. Hans maka Sigyn sitter hos honom och håller ett Kar under. När Karet blifwer fullt, och hon slår ut ettret, dryper det imedlertid i hans ansigte, hwarwid han rycker sig så starkt, att hela jorden skakar. Detta är orsaken till jordskalf. Der ligger han således i band och bojor intill Ragnarök *).

Fjortonde Kapitlet.

Om werldens ände.

Då säger Gangler: Hwad will det säga: Ragnarök? Det har jag aldrig förr hört nämnas?

Har swarade: Derom berättas många och märkwärdiga ting. Det kommer en Winter, Fimbulweter kallad, då snö faller från alla kanter, en stark frost herrskar, och bistra windar, hwarwid Solens wärme förtages. Denna Winter består af tre sådana Wintrar efter

*) Denna gruliga hämd, som Gudarne togo på Loke, beskrifwes äfwen i Edda Sämundi, sid. 180, kort efter Ägisdrecka, der man finner huru Loke hade smädat alla Gudarne, och huru de hade fått weta, att han war skuld till Balders död.

efter hwarandra, utan någon Sommar imellan. Men före dessa skola tre andra Wintrar komma, då hela Werlden warder hemsökt med Krig och blodsutgjutelse. Bröder dräpa hwarandra af girighet, och ingen skonsamhet äger ens rum mellan Föräldrar och Barn. Härom säges i Woluspa:

Bröder skola strida,
och hwarandra dräpa,
Syskonbarn då skola
Slägtskap spilla.
Ondt är i Werlden,
mycken okyskhet,
Krigstid och mordtid.
Sköldar klyswas.
Windtid och wargtid,
förrän Werlden faller *).

Då sker, Menniskorna till största förderf, att Ulfwen uppslukar Solen **). Den andre Ulfwen griper Månen; Stjernorne falla ned af Himmelen; Jorden skälfwer; Träden ryckas upp med rötterne; Bergen störta samman; alla fjättrar och band brista och sönderslitas. Fenris-Ulfwen kommer lös. Hafwet gåser öfwer sina bräddar, ty Midgårds-Ormen blifwer såsom rasande, och söker sig upp på landet. Då blifwer åfwen Skeppet Naglfare löst. Detta är gjordt af döda Menniskors naglar, hwar-

*) Woluspa, utgifwen af Resenius 1665, Stroph. 43. Sandwig, sid. 55.

**) Se här ofwanföre, sid. 16.

hwarföre det är wärdt att anmärka, att när någon dör, hwars naglar icke blifwa afskurna, påskyndar han derigenom byggnaden af detta Skepp, som både Gudar och Menniskor måste önska sent blefwe färdigt. Jätten Hrymr är den som styrer Naglfare.

Fenris-Ulfwen framfar med uppspärradt gap, så att underkäken rörer wid Jorden, öfwerkäken wid Himmelen. Wore det rum dertill, skulle han gapa än widare. Eld gnistrar från ögon och näsborrar.

Midgårds-Ormen utspyr etter, som angriper hela Luften och Hafwet; han är mycket förfärlig och kämpar wid Ulfwens sida.

Under detta gny remnar Himmelen, och Muspels söner komma ridande, anförde af Surtur, som omgifwes af Eldslågor, och hwars ypperliga Swärd skiner klarare än Solen *). I det de rida öfwer Bifrost, går den, såsom förr är nämdt **), i stycken.

Muspels söner tåga fram på den slätt, som heter Wigrid, der de sista till Fenris-Ulfwen och Midgårds Ormen. Der möter äfwen Loke, och derjemte Hrymr, samt alla Rimthussarne. I Lokes följe äro alla Hels söner. Muspels söner hafwa sin egen, mycket

blän-

*) Voluspa Resenii, 1665. Streph. 48.

**) Se förut, sid. 17.

blänkande slagtordning. Slätten Wigrid är hundrade mil åt alla kanter *).

När alla desse händelser inträffa, reser Heimdal sig, blåser af all kraft i Gjallarhornet, och wäcker alla Gudarne, som derefter hålla råd. Oden rider till Mimers brunn, för att hämta råd af Mimer för sig och de sina.

Då skälfwer Ygdrasil, och allt fruktar, både i Himmelen och på Jorden.

Asarna härklädå sig, samt alla Einheriar, och tåga fram till slätten. Främst rider Oden; med sin Guldhjelm, den fagra Brynjan, och Spjutet Gungnir, går han emot Fenris-Ulfwen. Thor strider wid Odens sida, utan att kunna bistå honom, ty han har syssla nog att slåß mot Midgårds-Ormen.

Frejr strider med Surtur, och der blifwer en hård kamp, som slutas med Frejrs fall. Orsaken till hans död war, att han nu saknade sitt goda swärd, som han gaf åt Skirner **).

Äfwen bunden Garmr, som war bunden i Hålan Gnipe ***), slipper lös †). Han åstadkommer mångfaldig olycka. Han strider nemligen mot Tyr, och få hwardera sin bane.

Thor

*) Jemför Wafthrudnismal i Edda Sämundi, sid. 11. Sandvig, sid. 115.

**) Se förut sid. 50.

***) Gnipar Lund. Göranssons Edda, sid. 91.

†) Se Woluspa hos Sandvig, sid. 54; och i Resenii Upplaga af 1665, Stroph. 42.

Thor förwärfwar sig wäl den äran, att wara Midgårds-Ormens baneman, men sedan han kommit nie fjät längre fram, faller han död ned till jorden af det gift Ormen hade utblåst på honom.

Ulfwen uppslukar Oden, hwilket blifwer hans död. Då rusar Widar fram mot Ulfwen, och stiger med sin ena fot i hans nedra käst. På denna foten har han den Sko, hwartill lädret länge hade blifwit samladt af de rimsor, som man skär af skorna för tåerne, och hälen, hwarföre den, som will komma Asarne till hjelp, icke må försumma att afskära dessa lappar. — Med handen griper Widar Ulfwen i öfwerkäften och rifwer sönder gapet. Så omkommer Fenris-Ulfwen.

Loke kämpar med Heimdal; och de dräpa hwarandra.

Efter allt detta kastar Surtur eld öfwer jorden, och uppbränner hela werlden. Så säges härom i Woluspa:

Högt bläser Heimdal
i upplyftadt Horn.
Oden talar
med Mimers Hufwud.
Det gamla Trädet skälfwer,
och Jätten löses.
Hwad göra då Asar?
Hwad göra då Alfwar?
Asar äro på Tingen.
Wise Dwärgar
ängslige wänta
wid klippornes dörrar.

Hrymr

Hrymr seglar från östan,
Linden simmar,
Jormungand wältas
med Jätteftyrka,
så Hafwet uppbrusar.
Örnen då skriar,
Nidhögr sliter Lik,
och Naglfare lossas.

Köl från östan kommer.
Derpå seglar Muspels
Folk öfwer Hafwet,
och Loke styrer.
Rasande fara
alla med Freke (Fenris-Ulfwen),
och med i följe
är Bileists broder.

Surtur från Söder kommer
med swekfull låga.
Af Swärdet skiner
Walgudens Sol *).
Stenbergen braka,
Jättar rusa fram.
Folk Hels wäg träda,
och Himlen remnar.

Då får Hlyn **)
den andra sorg,
när Oden träder
i Ulfwestrid;
och Beles baneman ***)
kämpar med Surtur.

Frigs,

*) Se förut sid. 9, och i Thorlacius i Antiqvit. boreal. Specim. VI. pag. 30.
**) Hwem Hlyn är, ses ofwanföre sid. 47.
***) Frejr. Se ofwanföre, sid. 50.

Frigs, den älskades
Man må falla.

Då kommer den store
Segerfaders Arfwing,
Widar, att strida
med Mord-Ulfwen.
Låter genom munnen
uppå Jättens Ättling,
Spjut stå i Hjertat.
Då är Oden hämnad.

Då går den ädle
Hlodynias *) Son (Thor)
i strid med Ormen.
Modig den dräper, och
matt nedsjunker.
Hela werlden utdör.

Solen swartnar,
Jord sjunker i haf.
Af himlen falla
de klara Stjernor.
Allt förtärande
heta Ångor,
spela med elden
genom höga Himlen.

Då frågade Gangler: Hwad sker, sedan Jorden är uppbränd, sedan alla Gudar, alla Einheriar och alla Menniskor äro döde; då I likwäl sagt, att en hwar Menniska skall lefwa någonstädes ewinnerligt?

Då

*) Friggas, jordens. Se Grundtvigs Nordiska Mythologi, sid. 204.

Då swarade Thridi: det finnes många, både goda och elaka hemwist. Båst år, att wara i Gimle *). De som åstunda god drick, kunna få den i den Sal, som heter Brimner **), och år bygd på Okolne ***). Också år det en god boning, som år bygd på Nidafjället af rödt Guld, och heter Sindri. I desse Boningar skola gode och råttskaffens mån uppehålla sig †).

I Nastrand år en stor, wederstygglig boning, hwars dörrar wåndas åt Norden. Den år tåckt med Ormar, hwilkas hufwuden hånga in i huset, och utspruta etter, så att golfwet öfwersköljes af giftströmmar, hwari wada Menedare och Lönnmördare, såsom det heter:

Sal wet jag stånda
från Solen fjerran,
på Nastrands grund.
Åt Norr år dörren.
Etterdroppar falla
inom gluggar,
och Salen år byggd
af Ormars ryggar.

Det

*) Göransson låser: "a Gimle medr Surti;" Cod. Reg. har: "a Gimle a himni." Den Wormska Upplagan deremot har endast Himni. Jemför Woluspa af 1665, Stroph. 58.

**) Brimle. Göranssons Edda, sid. 92.

***) Jemför Woluspa Resenii, Stroph. 35. Sandvig, sid. 52.

†) Woluspa, Stroph. 58. Sandvig, sid. 61.

Der skola wada
i tunga strömmen,
alla Menedare
och Mordwargar.
Men i Hwergelmer
är wärst att wara.
Der sliter Nidhögr
afsidnes Lik *).

Då sade Gangler: lefwa då Gudar, och gifwes då någon Jord eller Himmel? Har swarar: Af hafwet uppskjuter en grön och wacker Jord, hwarpå Säden gror, utan att behöfwa sås. Widar och Wale äro wid lif, och dem har ej Surturs låga skadat. De bo på Idaslätten, der Asgård förr legat. Der infinna sig äfwen Thors söner Magne och Mode, och medhafwa Mjolner. Än widare ditkomma äfwen Höder **) och Balder från Hel.

De

*) I denna Stroph står i Resenii Upplaga af Woluspa, efter den 4:de raden, följande:

"oc than annars glepr
"eyra runu."

Efter Sandwigs öfwersättning:

Och hwem annans hustrus
öra släckar.

Men Olavius erinrar, att detta saknas både i den Kongliga, och den Wormska Codex. Göransson har icke heller detta tillägg i sin Edda; men wäl i sin Woluspa eller så kallade Patriarkaliska Lära, sid. 19. Olavius säger att det har sin upprinnelse från en Pappers-Codex af Edda Sämundi.

**) Höders namn saknas i den Wormska Codex, men

De sätta sig hos hwarandra, samtala och erinra sig forna händelser. Då finna de i gräset de Guldtaflor, som Asarne hafwa ägt, såsom det heter:

Widar och Wali
Gudars hus bebo,
när utsläckt är Surturs låga.
Modi och Magni
skola Mjolner äga,
när Wingner (Thor) är mordtrött*).

På ett ställe, Hodmimersholt kalladt, döljde sig under Surturs-branden twå Menniskor, wid namn Lif, och Lif-Thraser, som hafwa närt sig af morgondagg, i stället för mat. Från dem härstammar en så stor slägt, att hela Jordens krets deraf bebos, såsom det heter:

Lif och Lif-Thrasir
de sig skola skola
i Hodmimers kullen.

Af

nämnes i den Upsaliska och i den Kongliga. Han hade kommit till Hel, sedan han blef dräpt af Wale, hwilken hämnade Balders död. Se Edda Sämundi, sid. 244, 245, 334.

*) Så anföres denna Stroph af Wafthrudnismal (Se Edda Sämundi, sid. 32) i alla tre hufwud-Codices, den Upsaliska, Wormska, och Kongliga; och likwäl är det uppenbart, att den hör till berättelsen ett par rader förut. Här deremot passar det, som står i Woluspa, i den 55 Strophen i Resenii Upplaga af 1665, hos Sandvig, sid. 60, hos Grundtvig, i Minerva, för Maj 1807, sid. 177, 178.

Af morgondaggen
de dagligt måttas.
Från dem stamma alla slägter *).

Hwad som i synnerhet skall synas dig underligt: — Solen har födt en dotter, likaså skön, som Modern; hwars bana hon wandrar. Såsom det säges:

Dotter en
föder Solen,
förrn Fenris henne slukar.
Hon skall löpa,
när Gudarne äro döde,
sin Moders bana **).

Kan du nu spörja widare (sade Har till Gangler), wet jag icke hwem dertill gifwit dig förmåga. Jag har ingen hört förtälja widare om Werldens öden. War nu nöjd med detta.

Derpå hörde Gangler ett stort gny på alla kanter. Han såg sig om, och hastigt fann han sig alldeles ensam, och såg intet annat än en jämn slätt. Han begaf sig då

*) Edda Sämundi, sid. 28, 29.

**) Wafthrudnismal i Edda Sämundi, sid. 29, 30. Sandvig, sid. 123.

bort, kom hem till sitt Rike, och berättade de händelser, han hade sett och hört. Dessa berättelser gingo sedan från munn till munn *).

*) Här på detta ställe, wid slutet af Gylfes ginning, läsas, så wäl i den Wormska, som i den Kongliga och Upsaliska Codex, några osammanhängande rader om Trojaner och Turkar, och om, att Asa-Thor är den samme som Auka-Thor, och denne åter den samme som Hector; på samma sätt, som i det ryktbara Apocryphiska företalet. Desse tillagde rader finnas på Latin hos Resenius i slutet af Öfwersättningen från den 49 Fabeln, och något kortare på Isländska och Swenska i Göranssons Edda, sid. 94.

Braga=rådur

eller

Brages Samtal

med

Åger.

Första Kapitlet.

Ägers Resa till Asgård.

En man, wid namn Äger eller Hler, som bodde på Ön Lessö, war mycket klok och förståndig. Han begaf sig på en resa till Asgård. Asarne wißte rätt wäl hans ankomst, togo wäl emot honom, men brukade tillika sina Trollkonster.

Om aftonen, då Gillet begynte, låt Oden båra Swärd in i Salen, som woro så blanka, att de gåfwo sken från sig, och man behöfde ingen annan upplysning, medan man satt och drack. Asarne, som woro närwarande wid detta Gästebud, och sutto hwar i sitt högsäte, woro de Tolf Domare, nemligen Thor, Niord, Frejr, Tyr, Heimdalr, Brage, Widar, Wale, Uller, Häner, Forsete, Loke. Likaledes Asyniorna Frig, Freja, Gesion, Idun, Gerde, Sigyn, Fylla, Skade.

Äger tyckte wäl om allt hwad han såg. Wäggarna woro rundtomkring prydda med Sköldar, i stället för Tapeter. Miödet war äfwen ypperligt, och det sparades icke heller.

Ägers

Ägers granne war Brage, och medan de drucko, språkades de wid. Brage förklarade för honom många af Asarnes fornbragder.

Andra Kapitlet.

Om Iduns bortförande och återkomst*).

Trenne Asar, Oden, Loke, och Häner foro bort, reste öfwer Fjäll och genom Ökenar, der intet wankade till lifsuppehälle. De kommo omsider till en Dal, der de sågo en flock Oxar, hwaraf de togo en, för att tillaga och koka den. Då de tänkte, att den war nog kokt, togo de den af elden, men funno motsatsen.

*) Jemför här förut sid. 36. Sjelfwa det Poem; hwarpå denna Prosaiska berättelse grundar sig, är författadt af Thiodolf från Hwine i det 9:de århundradet, och utgifwet i original, tillika med en Latinsk öfwersättning af Justitz-Rådet Thorlacius i hans Antiquit. boreal. obferv. Specimen VI. Hafn 1799. Under namn af Iduna oder der Apfel der Verjüngung, har Herder, som bekant är, skrifwit en ganska förträfflig Dialog om den Nordiska Mythologiens lämpliga anwändning i de sköna Konsterna. Sjelfwa den Eddiska berättelsen om Iduns bortförning, har Gräter inlämnat i den Afhandling, som börjar IV Bandet af hans Bragur, och som har samma syftning, som den Herderska Dialogen.

satsen. Något derefter togo de den af igen, men den war ännu icke färdig. De talade då inbördes om orsaken härtill. Då hörde de något i Eken öfwer sig, och sågo en stor Örn, som sade, att det war han, som wållade att icke Oxen kunde blifwa kokt. Han tillade, att wille de gifwa honom sin andel i Oxen, så skulle den snart blifwa kokt. Då de loswade honom det, flög han ned ur Trädet, satte sig wid kokningen, och bortryckte bägge Oxens bogar *). Loke blef deröfwer wred, fattar en stor stång, häfwer den i wädret af alla krafter, och kastar på Örnen. Denne drager sig undan för slaget, och flyger upp. Stången fastnade då med den ena ändan wid Lokes hand, och med den andra wid Örnens rygg. Örnen flög så högt, att Lokes fötter släpades öfwer stockar och stenar, och han trodde, att han skulle mista sina armar. Han skrek och bad Örnen enständigt att släppa. Örnen sade, att Loke aldrig skulle komma lös, med mindre han edeligen wille förpligta sig att föra Idun från Asgård, tillika med hennes äplen. Då Loke ingick deri, slapp han lös, och kom nu åter till sitt resesällskap. Om denna resa förtäljes nu intet widare, än att de kommo hem.

På

*) Det här förekommande ord "leggur up" upplöses af uttrycket i det gamla Poemet "oslagdi", som Thorlacius, loc. cit. p. 37, öfwersätter med "*suslulit*."

På den bestämda tiden förleder Loke Idun att lemna Asgård, och gå ut i en skog, under föregifwande, att han funnit några Äplen, som hon wißt skulle tycka serdeles wäl om. Tillika bad han henne medtaga sina Äplen, för att kunna jemföra dem med de andra.

Då kom Jätten Thjasse i Örnskepnad, tog Idun, och flög bort med henne till sin boning i Thrymheim.

Asarne ledo mycket genom Iduns bortförande; de blefwo gråhårige och gamle. De höllo då råd och efterfrågade, hwem som sist hade sett Idun. Det sista de kunde erinra sig, war, att hon gick ut från Asgård med Loke. Han blef då framställd inför församlingen, och hotad med en pinsam död. Loke, som blef rädd, lofwade nu att söka efter Idun i Jotunheim, i fall Freja wille låna honom sin Falkehamn. Då han fick den, flög han Norr ut åt Jotunheim, och kom till Jätten Thjasse, som just hade rott ut på sjön, så att Idun war ensam hemma. Loke omskapar henne till en Swala, som han tager i sina klor, och flyger dermed hastigt bort.

Då Thjasse kom hem, och saknade Idun, påtog han sig sin Örnehamn, flög efter Loke, och upphann honom genom sin hastiga flygt. När Asarne sågo Falken komma flygande med Swalan, och Örnen efteråt, gå de ut till Asgårds

gårds mur, och förde en börda af spånor med sig. Då Falken nalkades Staden, sänkte han sig wid muren. Asarne tände derefter eld i spånorne, och då Örnen icke kunde nog hastigt hejda sin fart, slog lågan i wingarne, så att han icke förmådde flyga längre. Asarne woro då färdige, och dödade Örnen. På sådant sätt tillsatte Jätten Thjasse lifwet innanföre Asgårds murar *), hwilken händelse är myc-ket beryktad.

Tredje Kapitlet.

Om Skades upptagande i Gudarnas Samqwäm.

Skade, Thjasses dotter, påtog hjelm och brynja, och begaf sig till Asgård, för att hämna sin faders dråp.

Asarne tillbödo henne förlikning, och det blef afgjordt, att hon skulle wälja sig en man bland Asarne, dock utan att förut se annat af den hon walde, än blott fötterne. Hon såg då ens fötter, som woro mycket wackra,

och

*) I Harbards-Liod i Edda Sämundi, sid. 99, skryter Thor af, att han dödat Thjasse; och så berättas åfwen i den 13 Stroph. sid. 45. loc. cit. hos Thorlacius, att han blef ihjälslagen af Thors ljungeld.

och utbröt: "Denne wäljer jag; Balder är utan lyte." Men det war icke Balder, det war Niord i Noatun *).

Äger anmärkte: Som mig tyckes, har Thjasse warit en rask Man; men af hwad härkomst war han? Brage swarade: Ölwald war hans fader, och förtäljde jag dig om honom, skulle du tycka det wara mycket märkwärdigt. Han war rik och ägde mycket Guld. Då han war död, och hans Söner skulle skifta arfwet sig emellan, måtte de Guldet på det sätt, att hwar af dem fick så mycket, som han hwarje gång kunde hålla i sin munn. Deras namn woro Thjasse, Ide och Gangr. Det är derföre nu ett ordspråk hos oß, att wi i Skrifter och Skaldestycken benämne Guldet efter desse Jättar, och kalle det desse Jättars Mål, eller Glosor.

Äger tillstod, att detta war rätt lämpligt för Skaldekonst.

Fjerde Kapitlet.

Om Skaldekonstens Ursprung **).

Derefter frågade Äger: Hwarifrån har den konst, som kallas Skaldskap, sin upprinnel=

*) Huru litet detta ägta Par lefde i samdrägt, är att läsa här förut sid. 32, 33.

**) Baggesen har till sin Comiska Berättelse, Poe=

nelse? Brage swarade: Dertill war upprinnelsen denna. Gudarne förde krig med det Folk, som heter Waner *). De aftalade en sammankomst för att sluta fred, som blef ingången på det sätt, att de bägge gingo till ett Kar, hwari de spottade. Detta fredsmärke omskapade Asarne sedermera till en Man, wid namn Qwaser, som war så wis, att ingen kunde fråga honom om någon ting, hwarpå han icke wißte reda. Han for widt kring Länder, för att underwisa Menniskorne. En gång kom han till Dwärgarne Fjalar och Galar, som dräpte honom, och läto hans blod rinna i twänne Kar, Son och Bodn, och i en Kittel Odrärer **). De blandade honung i blodet, hwaraf uppkom ett så härligt mjöd, att hwem som deraf dricker, blifwer Skald.

Dwärgarne berättade Asarne, att Qwaser hade drunknat i Wisdom; ty ingen war så klok, att han kunde nog utfråga honom.

Dwär-

siens Oprindelse, funnit ämnet i denna Fabel. — De fleste punkter i berättelsen finnas antydde i Havamal, i Resenii Upplaga af 1665, Stroph. 93—100, på Danska hos Sandvig, sid. 91—93.

*) Denna ofred mellan Asarne och Wanerne, och den mellan dem sedan afslutade förlikning, omnämnes af Sturleson i Heims kringla, Tom. 1, sid. 7, i Schönings Upplaga.

**) Denna Kittel nämnes äfwen i Hrafna-Galdr Odins, i Edda Sämundi, sid. 207.

Dwårgarne bödo en Jätte, wid namn Gilling, till sig, tillika med hans hustru, och som han kom, bådo de honom ro ut med sig på sjön. Då de hade kommit något från land, rodde Dwårgarne på skår, och omhwälfde fartyget. Gilling, som icke kunde simma, drunknade; hwaremot Dwårgarne wände om farkosten igen, och rodde i land. Då de berättade hans hustru denna händelse, gick den henne till hjertat, och hon började högt gråta. Fjalar frågade henne, om det ej kunde lätta hennes sorg, att se ut på sjön, hwar hennes man omkommit. Då hon bejakade detta, sade han åt sin broder Galar, att han skulle gå upp öfwer dörren, och när hon gick ut, låta en Qwarnsten falla ned på hennes hufwud, ty han kunde icke uthärda hennes skri. Brodren gjorde efter hans begäran.

Då Jätten Gillings son Suttung sporde detta, for han bort, grep Dwårgarne, förde dem ut på sjön, och satte dem på ett omflutet skär. De bådo Suttung skona deras lif, och bödo honom till förlikning i Mansbot det härliga Mjödet, hwilket han åfwen antog. Suttung förde Mjödet hem med sig, och gömde det på det ställe, som hette Hnitberg. Hans dotter Gunlöde tillsatte han att wårda det. Deraf är det, som Skaldskap får namn af Qwasers blod, Dwårgars drick, Odrärers eller Bodnes eller Sons wätska, Dwårgars

skepp

skepp eller lösningspenningar, och Hnitbergs mjöd eller wätska. Derwid anmärkte Äger: Det förefaller mig något underligt att gifwa Skaldskap dessa benämningar. Men hurn åtkommo Asarne Suttungs mjöd? Brage swarade: På följande sätt: Oden for hemifrån, och kom till ett ställe, der nie Trälar gingo och slogo gräs. Han frågade dem, om han skulle hwässa deras Liar. De tackade för anbudet. Han tager då en brynsten af sitt bälte, och hwässar Liarne. De tyckte att Liarne nu beto mycket bättre, och begärde att köpa stenen. Han swarade, att den, som wille köpa den, skulle gifwa hwad billigt war. Alla sade att de wille köpa den, den ene häldre än den andre. Han kastade då stenen upp i luften, och då alla wille gripa den, kommo de i ett sådant slagsmål, att de med sina jern dödade hwarandra.

Oden sökte nattherberge hos en Jätte, som hette Bauge, en broder till Suttung. Bauge beklagade sina omständigheter, emedan hans nie Trälar hade dräpt hwarandra, och han wißte nu icke, hwarifrån han skulle få Arbetare. Oden kallade sig Bölwerk. Han erböd att åtaga sig de nie männens arbete för Bauge, mot wilkor, att denne skaffade honom en drick af Suttungs mjöd. Bauge swarade, att det icke stod i hans makt, då Suttung wille hafwa det allena. Men han

wille

wille följa med honom dit, och försöka, om de kunde få det. Om sommaren utförde Bölwerk de nie männens arbete; men då wintern kom, begärde han sin lön af Bauge. Då begåfwo de sig bägge till Suttung. Bauge berättar sin broder, hwad han hade låfwat Bölwerk; men Suttung afslog twärt deras begäran. Bölwerk talade då till Bauge om, att försöka, genom en eller annan list, åtkomma mjödet. Bauge war dermed tillfreds.

Bölwerk tager derpå fram en Nafware, som hette Rate, och beder Bauge genomborra Berget, om Nafwaren war skarp. Bauge begynte att borra, och sade att det war genomborradt. Men Bölwerk blåste i Nafwarehålet, och då borrmjölet derwid for ut emot honom, märkte han att Bauge wille bedraga honom. Han yrkade då, att Bauge skulle borra ända igenom. Bauge borrade åter, och då Bölwerk nu blåste, flög borrmjölet ut till den andra sidan.

Bölwerk förändrade sig nu i en Orms skepnad, och kröp igenom hålet. Bauge stack efter honom med Nafwaren, dock utan att råka honom.

Bölwerk begaf sig till Gunlöde, och låg hos henne i tre nätter. Hon tillåt honom då att dricka tre gånger af mjödet. I den första dricken drack han ut hela Odrärer, i den

andra Bodn, i den tredje Son, så, att han då hade allt mjödet. Derefter förwandlade han sig i Örnliknelse, och flög bort i största hast. När Suttung såg Örnens flygt, tog han sin Örnehamn, och flög efter honom. Så snart Asarne sågo Oden komma, satte de Kar ut i gården. Då Oden nådde Asgård, göt han mjödet i Karen. Men i sin stora förlägenhet, då Suttung war honom ganska närä, spillde han något deraf i smutsen, hwilket då ingen brydde sig om, så att hwem som wille, kunde taga det. Detta kalle wi de odugliga Skalders lott.

Suttungs mjöd gaf Oden åt Asarna och alla goda Skalder. Af denna anledning kalle wi Skaldskap Odens Fångst, eller Fynd, eller Drick, eller Asarnes Gåfwa och Drick.

Tillägg
af
Berättelser
om
Thor och Loke.

Första Berättelsen.

Thors och Hrungners kamp *).

Thor hade farit åt Öster, för att dräpa Troll. Oden red på Sleipner till Jotunheim, och kom till Jätten Hrungner. Denne frågar hwem den med Guldhjelmen war, som far både i luft och på haf? Det måste — tillade han — wara en dräpelig häst, som bär honom. Oden sade, att han wille sätta sitt hufwud i wad, att maken till den icke finnes i Jotunheim. Hrungner mente att hans häst, wid namn Guldfaxe, war långt bättre, och i wrede steg han på denna häst, för att sätta efter Oden, och wedergälla honom för hans stortalighet. Oden skyndade sig så starkt, att han war ett stort stycke wäg förut. Hrungner war betagen af ett så starkt Jättesinne, att han icke märkte det, förrän han war kommen inom Asarnes murar.

H 2 Då

*) Beskrifningen om detta Enwige mellan Thor och Jätten Hrungner, utgör det första stycket bland Thiodolfer af Hwines Skaldestycken, som Thorlacius har utgifwit i det nyß anförda Specimen VI af sina Antiqvit. boreal. observationes.

Då han kom till Slottsporten, inbödo Asarne honom till sitt Drickeslag. Han mottog anbudet och gick in. Man tog då de skålar, hwarur Thor plägade dricka, som han alla tömde. Då han blef drucken, sparade han icke stora ord. Bland annat yttrade han, att han wille taga Walhall, och föra det till Jotunheim, ödelägga Asgård, och dräpa alla Gudarne, med undantag af Freja och Sif, som han wille föra hem med sig. Freja war den enda, som tordes skänka i åt honom, och han skröt af, att wilja dricka upp allt deras Öl.

Men då Asarne icke längre måktade höra hans ordprål, nämde de Thors namn, och straxt war han hos dem i Salen, och lyftade sin Hammar. Han frågade, hwem som dertill war Upphofsman, att den näswise Jätten skulle der wara gäst, eller hwem som hade gifwit honom lof att wara i Walhall, samt hwarföre Freja skänkte i åt honom, såsom wid Asarnes Gillen. Hrungner såg grymt på Thor, och swarade, att Oden hade budit honom till gäst, och han wore der under hans beskydd. Thor gaf till swar, att den bjudningen skulle han umgälla, innan han komme derifrån.

Hrungner swarade, att det war liten heder för Asa-Thor, att dräpa honom wapenlös. Det bewiste mera mandom, om han wågade slåss med honom wid gränsorne af Griotunagarder,

garder. Det war werkligen — tillade han — en stor dårskap af mig, att jag lät min Sköld och min Stenklubba blifwa hemma. Hade jag haft mina Wapen med mig, skulle wi strax pröfwa en Holmgång. Men då det icke är så, förklarar jag dig för en Niding, om du will dräpa mig, som är obewäpnad.

Thor wille på intet sätt afstå Enwiges-kampen, då han blef utmanad, hwilket aldrig förr hade händt honom.

Hrungner for då bort sin wäg, och skyndade af all makt till Jotunheim. Här blef hans färd mycket beryktad, samt huru han hade fordrat Thor till strid. Jättarne ansågo af högsta wigt, hwem som derwid fick seger; ty af Thor hade de intet godt att wänta, om Hrungner, som war en af de starkaste bland dem, fölle för hans hand. Jättarne gjorde då på Griotunagarder en man af ler, af förfärlig storlek, och då de icke kunde finna ett hjerta stort nog dertill, togo de hjertat af ett Sto, hwilket dock icke kunde bestå för Thor.

Hrungner hade ett hjerta af hård sten, och trekantigt. Äfwen hans hufwud war af sten. Hans Sköld, hwarmed han afbidade Thor, war jemwäl af sten, stor och tjock. Hans anfallswapen war Stenklubban, som han tog på skuldrorne; och det hela gaf honom ett fruktanswärdt utseende.

Wid

Wid hans sida stod Lerjätten, som hette Mockurkalfe.

Thor drog till Stridsplatsen, och Thialfe war med honom. Thialfe sprang bort till Hrungner, och sade åt honom: du står rätt oförsigtig, Jätte! med Skölden för dig. Thor har sett dig, han skall gå ned i jorden, och anfalla dig nerifrån. Då Hrungner hörde det, sköt han Skölden under sina fötter, ställde sig på den, och höll Stenklubban i bägge händer. Derpå såg han ljungeld, hörde ett starkt Thordön, och förnam Thors Asa-styrka. Denne for wåldigt fram, lyftade Hammaren, och kastade den långt bort efter Hrungner.

Hrungner lyftade Stenklubban med bägge händer, och kastade den på lika sätt emot. Den mötte Hammaren i luften, och gick sönder, så att det ena stycket föll på jorden — deraf komma alla brynstenar —, det andra stycket slog Thor i hufwudet, så att han föll framstupad på jorden. Hammaren Mjolner träffade Hrungner midt i hufwudet, och krossade hans hufwudskål *). Han föll förut öf-

wer

*) Denna seger öfwer Jätten Hrungner lär hafwa warit ansedd såsom något mycket betydande. Icke endast i Ägisdrecka (Edda Sämundi, sid. 178, och Sandvig, sid. 177, 178) skryter Thor deraf, utan äfwen till Harbardr säger han:

Derom skall du tala,
att jag stred med Hrungner,
den högsinte Jätten.

wer Thor, så att hans fötter lågo på Thors hals.

Thialfe kämpade med Mockurkalfe, som föll med ringa heder.

Thialfe gick fram och wille taga bort Hrungners fötter från Thors hals; men kunde icke röra dem ur stället. Så snart Asarne sporde att Thor war fallen, gingo de allesamman bort för att taga foten af hans hals, men kunde ej få den någon wäg. Magne, en son af Thor och Jarnsaxa, som då blott war tre år gammal *), kom till, kastade foten åt sidan, och sade: Det war dock stor skada, Fader! att jag skulle komma så sent: jag tror, att denne Jätte skulle jag hafwa gifwit sitt sista, med min näfwe, om jag hade kommit i lag med honom.

Thor reste sig då upp, gladdes åt sin son, och sade, att han skulle blifwa stor och mäktig. Han skänkte honom ockå Hrungners häst Guldfaxe, hwilket Oden illa upptog och sade, att en så god häst skulle han icke hafwa gif-

Fast hans hufwud sten war,
låt jag honom falla,
och slaget tappa.

Se Edda Sämundi, sid. 97. Sandvig, 2dra Häftet, sid. 42.

*) Detta är efter Codex Regius, der det står: "thri wetr." Den Wormske Codex har: "thri nättr" tre nätter, hwilken läseart Olavius alldeles förkastar.

gifwit åt en Jätteqwinnas son, utan Häldre åt sin Fader *) (nemligen åt Oden sielf).

Andra Berättelsen.

Thors Resa till Geirrodsgård.

Det förtjenar att utförligt förtäljas, huru Thor for till Geirrodsgård; ty då medhade han hwarken Hammaren Mjolner, eller Starkhetsbältet eller Jernhandskarne hwartill Loke, som åtföljde honom, war skuld. Det hade nemligen händt Loke en gång, då han för att förlusta sig, flög med Frigs Falkhamn, att han af nygirighet for till Geirrodsgård, der han såg ett stort Palats. Der satte han sig, och såg in åt fönstret. Geirrod fick syn på honom, och befallte att fånga denna Fågel, och föra den till sig. Den som fick befallningen hade mycken swårighet att klättra upp i höjden. Loke tyckte wäl om, att denne hade så mycket beswär med att komma upp till honom, och trodde att det war tid nog att rädda sig, när mannen först war kommen öfwer allt det wådligaste. Då Geirrods tjenare nu wille gripa efter honom, slår han med wingarne, för att flyga

*) Så läser Codex Regius. Cod. Vormianus har: "Syni sinum," en läsart, som knapt kan förswaras.

flyga bort, och arbetar af alla krafter, men fötterne hängde fast. Så blef Loke gripen, och förd till Jätten Geirrod.

Då denne såg honom i ögonen, fattade han mißtanka att det torde wara en Menniska, och bad honom tala. Men Loke teg. Då stängde Geirrod Loke in i en bur, och lät honom der swälta i tre Månader. Då Geirrod derefter tog honom fram, för att se om han nu wille tala, sade Loke, hwem han war, och för att frälsa lifwet, swor han inför Geirrod, att han skulle skaffa Thor till Geirrodsgård, utan att han skulle medföra sin Hammar eller Starkhetsgördel.

På resan tog Thor herberge hos en Jätteqwinna, wid namn Gridr, som war moder till Widar hin tyste. Hon gjorde Thor uppmärksam på, att Geirrod war en slug man, som icke war god att komma i twist med. Hon lånade honom ett Bälte, ett par Jernhandskar, och sin Staf, som hette Gridurstaf.

Thor for derifrån till den ofantligt stora Ån Wimr. Han spände Bältet om sig, och stödde sig wid Gridurstafwen, för att wada öfwer. Loke höll wid Bältet. Men då de woro komne midt uti Ån, blef den så hög, att wattnet swallade Thor om skuldrorne. Thor qwad då följande:

Wär blott icke Wimur,
nu då jag will öfwer

till

till Jättars boning wada.
Wet du, att om du stiger,
min Guddomsstyrka med
då wäxer himmelshögt.

Då ser Thor upp i en Bergsklyfta, och blifwer warse, att Geirrods dotter stod der på båda sidor af Ån, och förorsakade deß stigande. Han tog då upp ur Ån en stor sten, kastade den efter henne, och sade: I ursprunget skall Ån stämmas. Han träffade dit, hwaråt han syftade, och derefter nådde han landet, fattade tag i en Rönnbuske, och kom på det sättet upp ur Ån.

Då de kommo till Geirrod, anwiste man de främmande herberge i en Gästkammare, der blott war en stol, hwarpå Thor satte sig. Han märkte, att stolen höjde sig med honom upp emot taket, och stack derföre Gridurstafwen upp emot sparrarne, tryckande i detsamma af all makt ned stolen. Då uppkom ett stort brak, åtföljdt af förfärliga skri. Geirrods döttrar, Gjalp och Greip, hade nemligen warit under stolen, och han hade brutit ryggen på dem bägge. Då qwad Thor:

En gång jag brukat
Åsa-styrkan
i Jättars boning;
då Gjalp och Greip,
Geirrods döttrar,
mig lyftade i höjden.

Geirrod

Geirrod lät då kalla Thor in i Salen till de andre. En stor eld war upptänd längst fram i rummet. Då Thor framträdde för Geirrod, tog denne med en tång en glödande jernkil, som han kastade efter Thor. Denne grep den med Jernhandskarne, och häfde den i luften. Geirrod sprang bakom en Jernstötta, för att undgå slaget. Thor kastade wiggen så, att den gick igenom stöttan, igenom Geirrod, och igenom wäggen, samt ned i jorden utanföre. Efter denna Saga har Eilif Gudrunersson författat Skaldestycket: Thors dråp *).

Tredje Berättelsen.

Ett af Lokes Skalkstycken, och deß Straff.

Loke, Laufejas son, hade gjort Sif det spratt, att klippa allt hår af henne. Då Thor fick weta det, grep han Loke, och hotade att krossa hwart ben i honom, så att han måste genom ed lofwa honom, att förmå Swart-Alf-

*) Detta Thors dråp, tillika med den här anförda Prosaiska framställning af Thors färd till Geirrodsgård, har Thorlacius utgifwit i sina Antiqvit. boreal. observat. Specimen VII. Hafniæ 1801, åtföljdt af många lärda Philologiska Anmärkningar.

Alfwarne att göra Sif hår af Guld, som kunde wäxa, likasom naturligt hår.

Loke for då bort till de Dwärgar, som kallas Jwalds söner. Desse gjorde håret, och tillika Skidbladner, och Spjutet Gungner, som Oden äger.

Loke höll i wad sitt hufwud med den Dwärg, som heter Brok, att hans broder icke war i stånd att förfärdiga så dyrbara arbeten, som dessa tre. Då de kommo till Smedjan, lade Sindri Swinskinn på elden, och bad Brok blåsa så länge, till deß han åter tog det af Åssjan. Men så snart han hade gått ur Smedjan, och brodern blåste, satte sig en Bröms på dennes hand, och stack honom. Icke deßmindre fortfor han att blåsa, intill deß Smeden kom, och tog Smidet af elden. Det war en Galt med Guldbörstar.

Derefter lade han Guld i elden, bad honom blåsa utan uppehåll, till deß han kom tillbaka, och gick så bort. Brömsen kom då igen, satte sig på hans hals, och stack en gång till så starkt. Dock fortfor Brok att blåsa, till deß Smeden kom, och tog ur elden den Guldring, som heter Draupnir.

Tredje gången lade han Jern i elden, och bad brodern blåsa, med tillägg, att allt war förloradt, om han lät Blåsbälgen stadna. Nu satte Brömsen sig öfwer hans öga, och stack

hans

hans ögonbryn. Då blodet flöt ner, och han icke kunde se, grep han hastigt till med handen, lät Bälgen stadna, och jagade bort Brömsen. I det samma kom Smeden, och sade, att det nära hade warit förloradt, som war i elden. Det han tog fram, war en Hammar.

Han lemnade nu alla dessa dyrbarheter sin broder Brok i händer, sägande, att han kunde gå till Asgård, och få wadet afgjordt. Då han och Loke kommo, hwar med sina kostbarheter, satte Asarne sig på sina Domsäten, och öfwerenskommo, att den dom skulle gälla, som Oden, Thor och Freja afsade.

Loke gaf åt Oden Spjutet Gungner, åt Thor håret till Sif, åt Frejr Skidbladner *), och förklarade dessa tings beskaffenhet, huru nemligen Spjutet alltid träffade hwad man stack efter; Håret skulle wäxa fast, så snart det kom på Sifs huswund, och Skidbladner få medwind, så snart derpå hissades Segel, hwartåt man än wille; jemwäl kunde man swepa det

*) Om Skidbladner heter det i Grimnismal hos Sandvig, sid. 143:

Iwaldurs Söner
gingo i Tids början,
att Skidbladner skapa,
det bästa bland Skepp.
Helgade det åt Frejr,
Niorders nyttige Son.

Jemför Edda Sämundi, sid. 60.

det tillsamman, såsom ett kläde, och föra det med sig i sin pung.

Nu kom Brok fram med sina kostbarheter. Han gaf Oden ringen, och sade, att hwar nionde natt skulle af den drypa åtta lika dyrbara ringar*). Frejr gaf han Galten, och tillade, att den kunde fara fram både i luft och haf, natt och dag, starkare än någon häst, och ehuru mörkt och skumt det än wore, så blef det ljust nog af Börstarne. Thor förärade han Hammaren, och sade, att han kunde slå så dråpligt med den, som han wille, och hwad som än komme honom för händer, utan att den skulle deraf taga skada. Hwart han än kastade den bort, skulle han dock aldrig förlora den, och aldrig skulle den flyga så långt, att den icke åter komme i hans hand. Om han wille, blefwe han så liten, att han kunde stoppa den i sin pung. Deß endaste fel war, att skaftet war nog kort.

Dommen blef, att Hammaren war det bästa klenod af allt, då de i den skulle hafwa ett stort wärn emot Rimthussarne. I följd häraf hade då Dwärgen wunnit wadet. Loke tillböd honom lösningspenningar för sitt hufwud; men dertill wille Dwärgen på intet sätt samtycka. Så tag mig då! sade Loke. Men

*) Jemför Skirners resa i Edda Sämundi, sid. 78. Se äfwen ofwanföre, sid. 82.

Men då han wille gripa honom, war han långt borta, emedan han hade skor, hwarmed han kunde fara både i luft och haf. Dwärgen bad då Thor taga honom; hwilket han åswen gjorde. Då Dwärgen derefter wille hugga hufwudet af Loke, sade denne, att blott hufwudet war hans, men icke halsen. Dwärgen tog en rem, och en knif, för att sticka hål i Lokes läppar, och sy munnen tillsamman; men knifwen wille icke bita. Han sade då, att det wore wäl, om han här hade haft sin broders syl, och i samma stund då han nämde den, war den hos dem. Dermed sydde han läpparne tillsamman *).

*) Man kunde tycka, att Loke icke just wid detta tillfälle förskyllat det straffet, att få munnen sydd tillsamman, utan att han i långt högre grad hade förtjent, att Gudarne tagit en sådan hämd öfwer honom, då han i Gillet hos Äger, som Resenius nämner i sin Eddas 58 Fabel, hade smädat och gäckat dem. Se Ägisdrecka i Edda Sämundi, sid. 148—180. Sandvig, sid. 158—179.

Innehåll:

Gylfes ginning, eller huru Gylfe blef bedragen.

Braga-rädur eller Brages Samtal med Äger.

Tillägg af Berättelser om Thor och Loke.

Lbs - Hbs / Sænska safnið
100830752-2

